

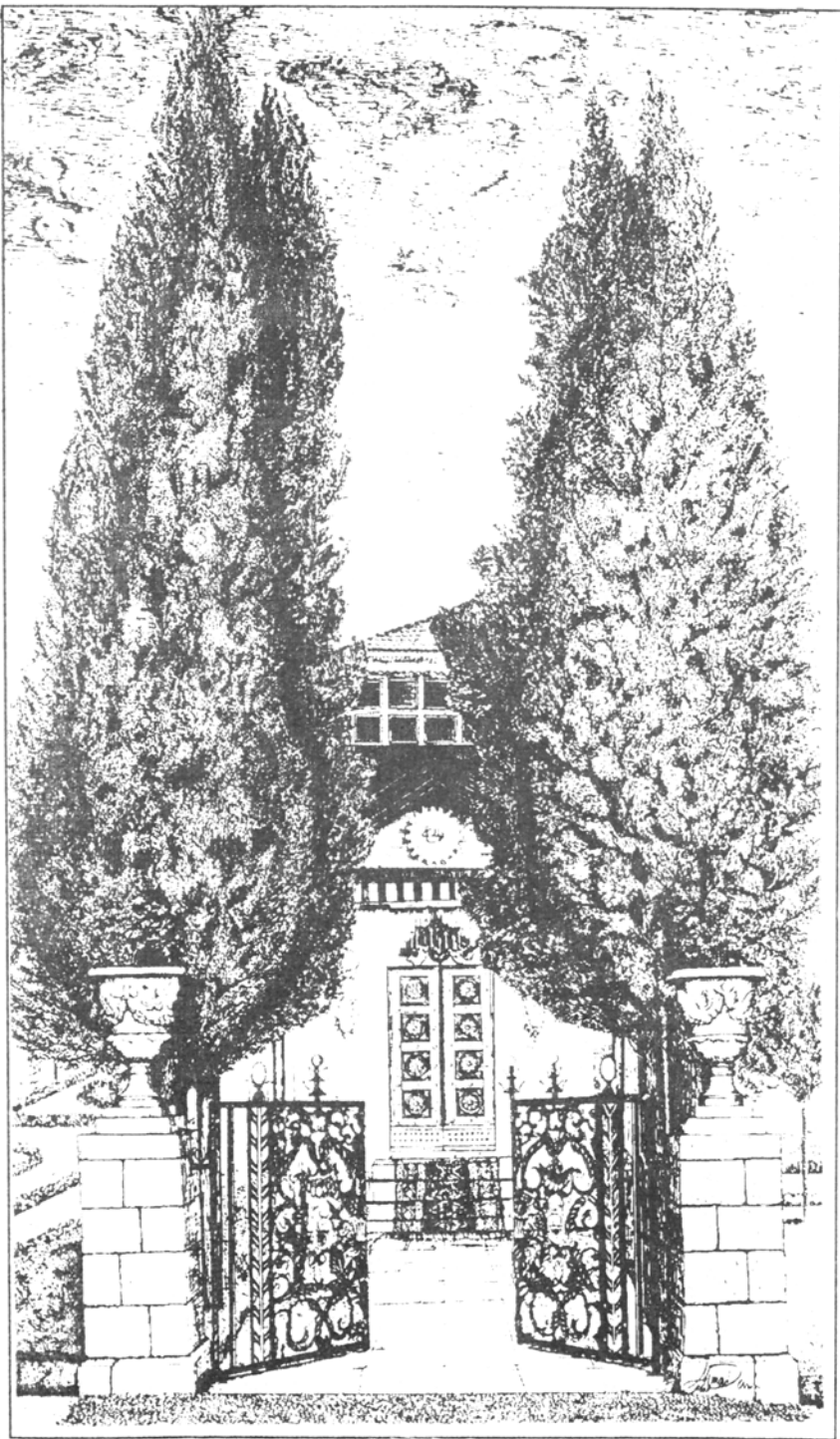
BAHÁ'U'LLÁH

BAHÁ'U'LLÁH

Bahájų tarptautinė bendruomenė
Visuomenės informavimo skyrius

ISBN 9986-735-00-9

Išleido UAB "Bahajų leidyba"

IŽANGA

1992 m. gegužės 29 d. sukako šimtas metų nuo Bahá'u'lláh mirties. Jo vizija - žmonija yra tauta, o Žemė bendra žmonių gimtinė - pirmą kartą išsakyta daugiau kaip prieš šimtą metų pasaulio valdovams ir jų atmesta, šiandien virsta didžiausia žmonijos viltimi. Nebus išvengta nė moralinės ir socialinės tvarkos žlugimo, su bauginančiu įžvalgumu numatyta toje pačioje deklaracijoje.

Ši sukaktis paskatino išleisti trumpą įvadą apie Bahá'u'lláh gyvenimą ir darbą. Visuotinių Teisingumo Rūmų, prieš šimtmetį gimusio pasaulinio įsipareigojimo patikėtinio, prašymu parengtas leidinys labai tikroviškai perteikia bahajų apmąstymus apie mūsų planetos ir jos gyventojų ateitį.

BAHÁ'U'LLÁH

Artinantis naujam tūkstantmečiui žmonija jaučia lemtinę poreikį atrasti visuomenę ir žmogaus prigimtį vieningą viziją. Praeitą šimtmetį žmonijos atsakas į šį norą buvo daugybė ideologinio pobūdžio perversmų, kurie sudrebino mūsų pasaulį. Šiais laikais jie, atrodo, jau išsisėmė. Nepaisant baisių rezultatų, įkarštis, lydėjęs grumtynes, liudija šio poreikio pagrįstumą. Todėl be vieningo požiūrio į žmonių istorijos tėkmę ir kryptį neįmanoma sukurti pasaulinės visuomenės pagrindų, kuriais pasitikėtų žmonijos dauguma.

Ši vizija iškyla Bahá'u'lláh, devynioliktojo amžiaus pranašiškos asmenybės, kurios auganti įtaka yra vienas nuostabiausių reiškinų šiuolaikinėje religijos istorijoje, raštuose. Gimęs 1817 m. lapkričio 12d. Persijoje, 27 metų Bahá'u'lláh(1) pradėjo vykdyti įsipareigojimą, kuris pamažu užvaldė keleto milijonų beveik visų rasių, tautų, kultūrų ir klasių žmonių širdis ir pelnė jų ištikimybę. Šio reiškinio analogo nerasime visame šiuolaikiniame pasaulyje, jis labiau siejasi su bendros žmonijos praeities tėkmės kritiniais pokyčiais. Bahá'u'lláh tvirtino, kad Jis esąs Dievo Pasiuntinys kaip tik brandaus amžiaus žmonijai ir sukursiąs dvasinius pamatus pasaulio tautų vienijimuisi, taip pat esąs dieviškojo Apreiškimo Nešėjas, išpildantis ankstesniųjų religijų pažadus.

Vien jau Bahá'u'lláh gyvenimas ir raštai pelno daugelio nuoširdžiausią tikėjimą, kad žmogaus prigimties pagrindas yra dvasinis ir kad būsimoji mūsų pasaulio sąranga turi būti įkvėpta būtent šio tikrovės aspekto. Dokumentacija yra prieinama visuotiniam kruopščiam tyrinėjimui. Pirmą kartą žmonijos istorijoje turima tiek daug išsamios ir patikimos rašytinės medžiagos apie nepriklausomos religinės sistemos gimimą, jos įkūrėjo gyvenimą. Ne mažiau medžiagos yra ir apie tai, kokį atgarsį sukėlė naujas tikėjimas atsirandant pasaulinei bendruomenei, kuri jau teisėtai

gali tvirtinti esanti žmonijos giminės mikrokosmosu. (2)

Pirmaisiais šio šimtmečio dešimtmečiais tikėjimas plito labai lėtai. Bahá'u'lláh raštai draudžia prievartinį žmonių atvertimą į kitą tikėjimą, ką anksčiau praktikavo daugelis religinių mesijų. Be to, bahá'jų bendruomenė teikė pirmenybę steigti vietines tikinčiųjų grupes visoje planetoje, tai trukdė anksti atsirasti didelėms pasekėjų bendruomenėms viename krašte, bet užtat nereikėjo mobilizuoti išteklių, reikalingų plataus visuomenės informavimo programoms. Arnold Toynbee, susidomėjęs reiškiniu, kaip tikėjimas virsta nauja pasauline religija, 1950 m. pastebėjo, kad apie baha'jų tikėjimą vidutiniškai išsilavinęs vakarietis žinojo tiek pat, kiek apie krikščionybę tokie pat romėnai antrą šimtmetį po Kristaus gimimo. (3)

Pastaraisiais metais, kai baha'jų bendruomenių skaičius greitai padidėjo daugelyje šalių, situacija pasikeitė iš esmės. Faktiškai pasaulyje nebėra tokios šalies, kurioje neplistų Bahá'u'lláh teigtas gyvenimo būdas. Pagarba, kurią bendruomenės socialiniai ir ekonominiai projektai pradeda išsikrovoti vyriausybių, akademinuose, Jungtinių Tautų sluoksniuose, dar labiau paremia argumentus, kad reikia nešališkai ir rimtai tyrinėti socialinės transformacijos impulsą, kuris, kritiniu požiūriu, yra unikalus mūsų pasaulyje.

Jokia abejonė negaibia kylančio impulso prigimties. Bahá'u'lláh raštai apima labai daug temų, pradedant nuo socialinių problemų - rasių integracijos, lyčių lygybės, nusiginklavimo - iki klausimų, kurie kyla giliausiose žmogaus sielos kertelėse. Daugelis originalių tekstų parašyti Jo paties ranka, kiti yra padiktuoti ir Jo patvirtinti - viskas buvo skrupulingai išsaugota. Keletą dešimtmečių vykdant sistemingą vertimų ir leidimų programą, Bahá'u'lláh raštų ištraukų rinkiniai daugiau kaip 800 -ais kalbų tapo prieinami visiems žmonėms.

NAUJO APREIŠKIMO GIMIMAS

Bahá'u'lláh misija prasidėjo požeminiame Teherano kalėjime 1852 m. rugpjūčio mėnesį. Gimęs kilmingoje šeimoje, kuri giminystės ryšiais buvo susijusi su Persijos imperijos laikų žymiomis dinastijomis, Jis atsisakė siūlomos ministro karjeros vyriausybėje, o visą savo energiją paskyrė įvairiai filantropinei veiklai, kuri jau aštuoniolikto amžiaus penktajame dešimtmetyje pelnė Jam plačiai žinomą vardą "Vargšų Tėvas". Ši privilegijuota Bahá'u'lláh padėtis pasikeitė po 1844 m., kai Jis tapo vienu iš pagrindinių šalininkų naujo judėjimo, kuriam buvo lemta pakeisti visą Jo šalies istorijos tėkmę.

Devyniolikto amžiaus pradžia pasižymėjo Mesijo laukimo dvasia, kuri buvo apėmus daugelį šalių. Smarkiai sutrikę dėl mokslo tyrinėjimais atrastų tiesų ir industrializacijos, daugelio religijų uoliausi tikintieji atsigrįžo į savo tikėjimų raštus, kad galėtų suvokti vis greitejančią pasikeitimų procesą. Europoje ir Amerikoje templierių ir mileritų grupės tikėjo radę krikščioniškuose raštuose įrodymų, pagrindžiančių jų įsitikinimą, kad žmonijos istorija jau pasibaigė ir kad tuoj pat grįšias Jėzus Kristus. Stebėtinai panašus Mesijo laukimo jaudulys pasklido ir po Vidurio Rytus - pradėta tikėti, jog įvairios Korano ir Islamo pranašystės turi neišvengiamai išsipildyti.

Dar labiau, Persijoje vyko pats dramatiškiausias šio tūkstantmečio judėjimas, kuris rėmėsi jauno persų pirklio, gimusio Širazo mieste, mokymu ir jo asmenybės įtaka. Istorijoje šis žmogus žinomas Báb'o vardu.(4) Devynių metus - nuo 1844 m. iki 1853 m. - visų klasių persai buvo įsukti į vilčių ir jaudulio sūkurį, kilusį dėl Bab'o paskelbimo, kad tuoj stos Dievo Diena, kad jis esąs Pažadėtasis, išpranašautas Islamo raštuose. Žmonija, teigė Jis, stovi ant slenksčio naujos eros, kuriai bus lemta pakeisti gyvenimą visais požūriais. Naujos žinojimo sritys, kol kas dar neišsivaizduojamos, naujojo amžiaus vaikams leis pra-

nokti net dabarties laikų didžiausius eruditus ir mokslininkus. Dievas kviečia visą žmoniją atsiduoti šiems pokyčiams ir įsipareigoti transformuoti savo moralinį bei dvasinį gyvenimą. Jo misija esanti paruošti žmoniją įvykiui, kuris būsiąs šių pokyčių centre, - laukiamam visų religijų išpažinėjų universalaus Dievo Pasiuntinio, *“To, kurį Dievas apreiškė”*, atėjimui.(5)

Toks tvirtinimas sukėlė nuožmų musulmonų dvasininkijos priešišumą, kuris mokė, kad Dievo Apreiškimo procesas pasibaigė Mahometu, todėl bet koks priešingas tvirtinimas reiškia atsimetimą, baudžiamą mirtimi. Báb'o pasmerkimas greitai susilaukė Persijos vyriausybės organų paramos. Tūkstančiai naujojo tikėjimo pasekėjų buvo išžudyti šiurpių skerdynių metu visoje šalyje, Báb'ui vieša mirties bausmė įvykdyta 1850 m. liepos 5 d. (6) Tuo metu, augant Vakarų susidomėjimui Rytai, šie įvykiai atkreipė įtakingų Vakarų sluoksnių dėmesį ir sukėlė užuojautą. Báb'o gyvenimo ir jo mokymo kilnumas, jo pasekėjų heroizmas, fundamentalaus visuomenės reformavimo viltys, kurias šioje tamsybėse paskendusioje šalyje jie įžiebė, pritraukė tokias asmenybes, kaip: Ernestas Renanas, Levas Tolstojus, Sara Bernhardt ir Comte de Gobineau. (7)

Dėl pasižymėjimo ginant Báb'o tikėjimą Bahá'u'lláh buvo suimtas ir sukaustytomis kojomis atvarytas pėsčiomis į Teheraną. Tačiau myriop Jis nebuvo nuteistas, nors to ir reikalavo karaliaus dvaro įtakingieji: Jį išgelbėjo išpūdinga Jo asmenybės reputacija, Jo šeimos socialinė padėtis, taip pat ir Vakarų šalių ambasadų protestai, pareikšti dėl babių pogromų. Bahá'u'lláh buvo įmestas į pagarsėjusį Siyah-Chal, “Juodąją duobę”, parazitų knibždanti požeminė kalėjimą, įrengtą vienoje iš apleistų miesto vandens saugyklų. Jokių kaltinimų nebuvo pateikta, tačiau Jis ir maždaug trisdešimt Jo bendražygių be apeliacijos buvo laikomi uždaryti šioje tamsioje ir dvokiančioje duobėje kartu su užkietėjusiais kriminaliniais nusikaltėliais, kurių dauguma buvo nuteisti mirties bausme. Aplink Bahá'u'lláh kaklą

buvo užveržta sunki grandinė, tiek pagarsėjusi tarp nusi-kaltėlių, jog net turėjo savo pavadinimą. Kai Bahá'u'lláh viską ištvėrė, nors buvo tikėtasi Jo mirties, Jį buvo bandoma nunuodyti. Grandinės žymės liko ant Jo kūno visą gyve-nimą.

Pagrindinės Bahá'u'lláh raštuose yra kilniosios temos, kurios šimtmečiais rūpėjo didiesiems religijos mąstytojams: Dievas, Apreiškimų vaidmuo istorijoje, pasaulio religinių sistemų tarpusavio sąveika, tikėjimo reikšmė ir moralinės galios pagrindas formuojant žmonių visuomenę. Šių tekstų ištraukos iškalbingai byloja apie Jo paties dvasinį patyrimą, Jo atsaką į Dieviškąjį kvietimą ir dialogą su "Dievo Dva-sia", tai ir yra Jo misijos esmė. Per visą religijos istoriją tyrinėtojams dar nebuvo pasitaikiusi tokia puiki proga taip tiesiogiai nagrinėti Dievo Apreiškimo fenomeną.

Gyvenimo pabaigoje Bahá'u'lláh savo raštuose pirmuo-sius išgyvenimus Siyah-Chal trumpai aprašė tokiais žo-džiais:

"Keturis mėnesius mes buvom įkalinti tokioje bjaurioje vietoje, kurios neįmanoma palyginti su niekuo... Rūsų skendėjo visiškoje tamsoje, mūsų kaimynai kameroje - beveik 150 vagių, žmogžudžių, pakelės plėšikų. Nors buvo perpildytas, jame nebuvo jokio plyšelio, išskyrus duris, pro kurias čia patekome. Jokia plunksna nepajėgtų aprašyti šios vietos, jokia kalba neįmanoma perteikti tos smarvės. Dauguma žmonių neturėjo nei drabužių, nei kokio nors patalo. Vienas Dievas težino, ką iškentėjome toje baisioje smardalynėje, toje niūriausioje vietoje." (8)

Kas dieną į požemį per tris laiptų aikšteles nusileisdavo sargybiniai, stverdavo po vieną ar kelis kalinius ir ištemp-davo juos į egzekuciją. Vakarų diplomatai būdavo tiesiog priblokšti bábų baisių kančių: jie buvo šaudomi iš pabūklų angų, negyvai sukapojami kirviais ar kardais arba paliekami mirti su į atviras žaizdas įstatytomis degančiomis žvakė-mis. (9) Būtent tokiomis aplinkybėmis, kai Bahá'u'lláh pa-

juto savo mirties neišvengiamumą, Jį pasiekė pirmoji užuomina apie Jo misiją:

Vieną naktį sapne iš visų pusių buvo girdėti šie pakilūs žodžiai: "Iš tikrųjų, Mes padarysim Tave pergalingu Tavo paties ir Tavo Plunksnos dėka. Nesisielok dėl to, kas ištiko Tave, nei baiminkis tu, nes esi saugus. Netrukus Dievas iškels šios žemės brangenybes - žmones, kurie padės Tau per Tave Patį ir Tavo Vardą ir tai, kuo Dievas atgaivina širdis tų, kurie atpažįsta jį." (10)

Savo Apreiškimo patirtį, netiesiogiai paliudytą išlikusiuose aprašymuose apie Budos, Mozės, Jėzaus Kristaus, Mahometo gyvenimus, Bahá'u'lláh perteikia nepaprastai tiksliai:

"Tomis dienomis, kai gulėjau Teherano kalėjime, nors slegiantis grandinių svoris bei smarvės sklidinamas oras leido man tik mažmožį numigti, net ir šiomis retomis snaudulio akimirkomis aš jaučiau, tartum kas lietuši nuo mano viršugalvio link krūtinės, lyg galinga srovė veržtųsi nuo aukšto kalno viršūnės. Dėl to užsiliepsnojo kiekviena mano kūno dalelė: ir tomis akimirkomis mano liežuvis kalbėjo tai, ko nė vienas žmogus nebūtų ištvėręs girdėdamas." (11)

TREMTIS

Pagaliau vis dar be teismo ar nuosprendžio Bahá'u'lláh buvo paleistas iš kalėjimo ir tuoj pat išvarytas iš savo gimtojo krašto, Jo turtas ir nuosavybė buvo konfiskuoti. Rusijos diplomatinis atstovas, kuris pažinojo Jį asmeniškai ir su vis didėjančiu nerimu sekė babių persekiojimus, pasiūlė Jam apsaugą ir prieglobstį viename iš Rusijos valdomų kraštų. To meto politinis klimatas buvo toks, kad pagalbos priėmimas, be jokios abejonės, būtų buvęs neteisingai kitų įvertintas, suteikiant jam politinę prasmę. (12) Ko gero,

dėl šių priežasčių Bahá'u'lláh pasirinko išvargimą į kaimyninį Iraką, tais laikais priklausiusį Otomanų imperijai. Šis išvargimas buvo jo keturiasdešimt metų trukusios tremties, įkalinimų ir nuožmių persekiojimų pradžia.

Visą laiką, vos tik išvykęs iš Persijos, Bahá'u'lláh teikė pirmenybę babių bendruomenės, susirinkusios Bagdade, reikalams; Jis buvo likęs vienintelis gyvas įtakingas babių lyderis, kuriam po žudynių buvo lemta imtis šio uždavinio. Báb'o mirtis ir beveik tuo pat metu daugumos jaunų tikėjimo mokytojų bei vadovų netektis babių bendruomenę išsklaidė ir demoralizavo. Kai Jo pastangos suburti tuos, kurie buvo pabėgę į Iraką, sukėlė pavydą ir vaidus(13), Jis pasirinko kelią, išbandytą visų prieš tai gyvenusių Dievo Pasiutinių - pasitraukė į tyrlaukius Kurdistano kalnų regione. Vėliau Jis pasakys, kad pasitraukdamas "apie grįžimą negalvojau". Pasitraukimo priežastis buvo noras "nėtapti tikinčiųjų nesantaikos bendražygių bruzdėjimo dingstimi." Nors dveji metai, praleisti Kurdistane, buvo didelio nepritekliaus ir fizinių išbandymų metai, Bahá'u'lláh juos aprašo kaip begalinės laimės laikotarpį, kurio metu giliai apmąstė Jam skirtą misiją: *"Vieni mes bendravom su mūsų dvasia, užmiršę pasaulį ir viską, kas jame yra."* (14)

Labai nenoriai, tik tikėdamas savo atsakomybe už Báb'o tikėjimą, Bahá'u'lláh pagaliau nusileido Bagdade išlikusios nusivylusių babių, sužinojusių Jo buvimo vietą, grupės primygtiniams prašymams grįžti ir imtis vadovauti jų bendruomenei.

Du patys reikšmingiausiai Bahá'u'lláh raštų tomeliai buvo parašyti pirmosios tremties metu, anksčiau negu Jis paskelbė apie savo misiją 1863 m. Pirmasis jų - nedidelė knygelė, kurią Jis pavadino "Slėpiningi žodžiai". Parašytas moralinių aforizmų rinkinio forma, tomelis atspindi Bahá'u'lláh žinios etikos ašį. Posmuose, kuriuos Bahá'u'lláh vertino kaip visų ankstesniųjų Apreiškimų dvasinio mokymo esmę, Dievo balsas teisiog kalba žmogaus sielai:

“O Dvasios Sūnau!

Iš visų dalykų mylimiausias mano akivaizdoj yra Teisingumas, nenusisuk nuo jo, jei tu trokšti manęs, paisyk jo, kad galėčiau aš tavimi pasitikėti. Jo dėka galėsi matyti savo akimis, o ne kitų akimis, pažinsi savo pažinimu, o ne savo kaimyno pažinimu. Pasvarstyk savo širdy, kaip tau pritiktų elgtis. Iš tikrųjų teisingumas yra mano dovana tau ir mano mielaširdingumo ženklas. Tuomet turėk jį omeny.

O Būties Sūnau!

Mylėk mane, kad aš galėčiau mylėti tave. Jei tu manęs nemyli, mano meilė niekaip negali tavęs pasiekti. O tarne, žinok tai.

O Žmogaus Sūnau!

Neliūdėk, išskyrus tada, kai esi toli nuo mūsų. Nedžiūgauk, išskyrus tada, kai artėji ir grįžti į mus.

O Būties Sūnau!

Savo rankų galybe aš sutvėriau tave, pirštų stiprybe sukūriau tave, tavyje patalpinau aš savo šviesos esmę. Būk patenkintas tuo ir nesiek nieko kito, nes mano kūrinys yra tobulas, o įstatymai įpareigojantys. Neklausinėk apie tai ir neturėk jokių abejonių dėl to.” (15)

Antras reikšmingiausias kūrinys, kurį Bahá'u'lláh parašė tuo metu, yra *“Tikrumo knyga”*, kurioje išsamiai išdėstytas religijos tikslas ir prigimtis. Knygos skyriuose, kuriuose remiamasi ne tik Koranu, bet taip pat sklandžiai ir įžvalgiai ir Senuoju bei Naujuoju Testamentais, Dievo Pasiuntiniai pavaizduoti kaip vieno nenutrūkstamo proceso veikiančios jėgos, žadinančios žmonijos moralinius ir dvasinius sugebėjimus. Subrendusi žmonija pajėgi suvokti tiesioginį mokymą, kuriame jau nėra parabolų ir alegorių, religija nėra aklas tikėjimas, tai - sąmoningas elito vadovavimas: proto dovana šiame naujajame išsilavinimo ir švietimo amžiuje kiekvienam individui suteikia gebėjimą

paklusti Dievišajam vadovavimui. Patikrinimo matas - nuoširdumas:

Nė vienas žmogus nepasieks tikro supratimo vandenyno krantų, jei jis neatsiribos nuo visko, kas yra žemėje ir danguje ... Šių žodžių esmė tokia: tie, kurie žengia tikėjimo keliu, tie, kurie ištroškę tikrumo vyno, turi apvalyti save nuo visko, kas žemiška ... ausis nuo tuščių kalbų, protus nuo paikų įsivaizdavimų, širdis nuo pasaulietiškų prisirišimų, akis nuo to, kas nyksta. Jie privalo pasitikėti Dievu ir, tvirtai Jo laikydamiesi, sekti Jo keliu. Tuomet jie taps verti dieviškojo pažinimo ir supratimo saulės spindėjimo šlovės, ... kadangi pats žmogus niekada negali tikėtis pažinti, kas yra Visų Šlovingiausias ... jei nesiliaus laikyti mirtingųjų žodžių ir darbų kaip mato suvokti ir pripažinti tikrais Dievą ir Jo Pranašus”.

Apmąstykite praeitį. Kiek daug kilmingų ir nekilmingų žmonių visais laikais ilgesingai laukdavo, kad ateitų Dievo Apsireiškimas per ... šventus Dievo Išrinktuosius asmenis ... Ir kai tik malonės vartai atsiverdavo žmonijai, o Nematomojo Šviesa nutviksdavo virš dangiškosios galios horizonto, visi išsižadėdavo Jo, nusiukdavo nuo Jo veido - Paties Dievo veido...

Ir tik tada, kai ieškojimų, nuoširdžiausio siekimo, ilgesingo troškimo, ugningo atsidavimo, karščiausios meilės, susižavėjimo ir ekstazės žibintas užsidegs ieškotojo širdyje ir Jo mielaširdingumo vėjelis padvelks virš jo sielos, klaidų tamsa išsisklaidys, abejonių ir nuogastavimų migla ištirps, o pažinimo bei tikrumo šviesa apgobs jo būtį ... Tada šventos ir amžinos Dvasios visokeriopas palankumas ir trykštanti malonė suteiks ieškančiajam tokį naują gyvenimą, jog jis pajus esąs apdovanotas naujomis akimis, naujomis ausimis, nauja širdim ir nauju protu ... Atidžiai žvelgdamas Dievo akimis, jis suvoks, kad kiekvienas atomas turi duris, vedančias jį į visiško tikrumo būseną. Jis atras vi-

same ... amžinojo Apsireiškimo įrodymus.

Kai žmogaus siela apsivalys nuo visų pasaulietišų ir kliudančių prisirišimų, ji neklysdama pajus Mylimojo dvelkimą iš neišmatuojamų tolių ir vedama to kvapo pasieks ir įžengs į Tikrumo Miestą ...

Šis miestas yra ne kas kita kaip Dievo Žodis, ištartas kiekviename amžiuje ir laikotarpyje ... Visas vadovavimas, palaiminimai, žinios, supratimas, tikėjimas, tikrumas, skirti tiems, kas yra žemėje ir danguje, - yra paslėpta ir saugojama šiame Mieste. (16)

Jokios aiškos užuominos apie vis dar nepaskelbtą Bahá'u'lláh misiją nėra, o juo labiau "Tikrumo knygoje" - čia daugiau dėmesio skiriama nukankinto Báb'o misijos atskleidimui. Ne pati paskutinė priežastis, turėjusi labai didelę įtaką bab'ių bendruomenei, į kurią įėjo nemažai mokslininkų ir buvusių seminaristų, buvo mokėjimas meistriškai dėstyti Islamo mintis ir mokymą aiškinant Báb'o tvirtinimą, jog Jis esąs visų Islamo pranašysčių išsipildymas. Kviesdamas babius būti vertais to pasitikėjimo, kurį jiems rodė Báb'as, ir tų daugybės heroiskai paaukotų gyvybių, Bahá'u'lláh pasiūlė jiems iššūkį ne tik tvarkyti asmeninį gyvenimą pagal Dieviškąjį mokymą, bet ir padaryti jų bendruomenę pavyzdžiu nevienalytei Bagdado, Irako provincijos sostinės, visuomenei.

Nors tremtiniai gyveno skurdžiai, ši vizija juos pažadino. Vienas žmogus, vardu Nabilas, kuriam vėliau buvo lemta išsamiai aprašyti Báb'o ir Bahá'u'lláh misijas, apie tų dienų intensyvų dvasinį gyvenimą rašė:

Dažnais vakarais ne mažiau kaip dešimt draugų maitindavosi už vieną pensą nupirktom datulėm. Niekas nebežinodavo, kam iš tikrųjų priklausom batai, apsiaustai, kiti drabužiai, tuo metu buvę jų namuose. Jei kas nors eidavo į turgų, galėdavo tvirtinti einąs apsiaavęs savo batais, ir kiek-

vienas, atsidūręs Bahá'u'lláh akivaizdoje, galėdavo pasakyti, kad apsiaustas arba drabužiai yra jo ... Ach, kokios tai džiaugsmingos dienos buvo, kokios malonios ir nuostabios valandos! (17)

Didelei Persijos konsulato pareigūnų, tikėjusių, kad babių judėjimas buvo jau tik išsikvėpęs “epizodas”, baimei tremtinių bendruomenė pamažu tapo įtankinga ir gerbiama Irako provincijos bei aplinkinių miestų visuomenės dalis. Kadangi toje vietovėje buvo keletas pačių svarbiausių Islamo šiitų šventyklų, tai susiklostė labai palankios aplinkybės, piligrimų būriai, be pertrūkio ėję jų lankyti, pajuto babių bendruomenės įtaką. Tarp didikų, kurie lankydavo Bahá'u'lláh Jo paprastame namelyje, buvo ir karališkosios šeimos princai. Vienas jų vizito metu buvo taip sužavėtas, kad net išreiškė tokią naivią mintį - savo dvaro sode pasistatyti panašų pastatą, kad galėtų prisiminti tą dvasinio tyrumo ir atsiribojimo atmosferą, kurią jis taip trumpai buvo pajutęs. Kitas princas patyrė dar didesnių išpūdžių, kuriuos perteikdamas savo draugams, jis taip pasakė: “Jei mano širdį užplūstų ir viso pasaulio sielvartas, man atrodo, jo nebejausčiau Bahá'u'lláh akivaizdoje. Tartum būčiau įžengęs į Rojų.”(18)

DEKLARACIJA RIDVÁN'O SODE

1863 m. Bahá'u'lláh nutarė, kad atėjo laikas pradėti supažindinti kai kuriuos savo draugus su misija, kuri Jam buvo patikėta Siyah-Chal kalėjimo tamsoje. Šis sprendimas sutapo su nauja priešiško kampanijos prieš Bahá'u'lláh veiklą vilnim - Jį negailestingai persekiojo musulmonų šiitų dvasininkija ir Persijos vyriausybės atstovai. Šacho vyriausybė, bijodama, kad triukšmingi sveikinimai, kuriuos Jam pradėjo siųsti vis daugiau ir daugiau atvykstančių į Iraką įtakingų persų, vėl įžiebs masinį entuziazmą Persijoje, pradėjo daryti spaudimą Otomanų valdžios organams - Bahá'u'lláh turi būti iškeltas toli į imperijos gi-

lumą. Turkijos vyriausybė galų gale nusileido šiems reikalavimams ir pakvietė tremtinį svečio teisėmis apsigyventi sostinėje, Konstantinopolyje. Kad ir labai mandagiais žodžiais buvo suformuluota ši žinia, kvietimas aiškiai bylojo apie būtinumą paklusti.(19)

Tuo metu nedidelė tremtinių draugija savo atsidavimą Bahá'u'lláh pradėjo reikšti dar stipriau, vis labiau suvokdama Jo aiškinimą apie Báb'o mokymą. Vis daugiau ir daugiau atsirado tokių, kurie kuo toliau, tuo labiau įsitikino, kad Jis kalba ne tik kaip Báb'o šalininkas, bet kažkokio daug didingesnio tikėjimo, kurio neišvengiamumą skelbė Báb'as, vardu. Toks jų nujautimas pasitvirtino 1863 m. balandžio pabaigoje, kai Bahá'u'lláh - savo išvykimo į Konstantinopolį išvakarėse - sukvietė savo draugijos narius į sodą, kuris vėliau buvo pavadintas Ridvan'o (Rojaus) vardu, ir patikėjo jiems savo misijos svarbiausią tiesą. Kadangi viešas paskelbimas nebūtų buvęs savalaikis, ketverius metus tarp patikimų draugų iš lūpų į lūpas sklido išgirsta žinia, kad Báb'o pažadai išsipildė ir "Dievo Diena" jau išaušo.

Aplinkybės, gaubusios šios intymios žinios pranešimą, bahajų autoriteto, geriausiai susipažinusio su to laikotarpio aprašymais, žodžiais tariant, yra "paskendusios užmaršty ir ateities istorikams bus sunku pro jas prasiskverbti." (20) Paskelbimo pobūdį galima pajusti iš įvairių užuominų, kuriomis Bahá'u'lláh aprašė savo misiją daugelyje vėlesnių raštų:

Visoje kūrinijoje slypintis ketinimas yra pačios didingiausios, pačios švenčiausios Dienos Apreiškimas, Dienos, žinomos Jo Knygoje ir Raštuose Dievo Dienos vardu ... Dienos, kurią visi Pranašai, visi Išrinktieji ir šventieji troško išvysti.(21)

...tai yra tokia Diena, kai žmonija gali pamatyti veidą ir išgirsti balsą jiems Pažadėtojo. Nuaidėjo Dievo kvieti-

mas, ir Jo veido švytėjimas pasklido tarp žmonių. Kiekvienam žmogui pridera ištrinti iš savo širdies lentelės kiekvieno tuščio žodžio šešėlį ir atviru bei nešališku protu stebėti Jo Apreiškimo ženklus, Jo Misijos įrodymus ir Jo šlovės žymes. (22)

Kaip ne kartą, aiškindamas Báb'o misiją, yra pažymėjęs Bahá'u'lláh, pirmutinis Dievo Valios atskleidimo ketinimas yra pakeisti žmonijos charakterį, į tai atsiliepusiuose žmonėse moralines ir dvasines savybes, kurios užslėptos žmogaus prigimtyje:

Puoškit kalbėjimą savo, o žmonės, teisingumu, dabinkit savo sielas sąžiningumo dabiniais. Bijokit, o žmonės, pasielgti su kuo nors klastingai. Būkit jūs Dievo patikėtiniais tarp Jo sutvėrimų, dosnumo simboliais tarp Jo žmonių... (23)

Apšvieskit ir pašvęskit širdis savo, neleiskit teršti jų neapykantos erškėčiais ir pykčio usnimis. Vienam pasauly jūs gyvenat ir vienos Valios veikimu buvot sutverti. Palaimintas yra bendraujantis su visais žmonėmis didžiausio gerumo ir meilės dvasia. (24)

Agresyvios pastangos atversti žmones į kitą tikėjimą, būdingos tikėjimo skleidimui praeityje, Dievo Dienoje paskelbtos bevertėmis. Kiekvienas žmogus, atpažinęs Dievo Apreiškimą, turi jausti pareigą pasidalinti juo su kitais, kurie, jo nuomone, to siekia, bet pats atsakas visiškai priklauso nuo pašnekovo:

Rodykit pakantumą, geranoriškumą ir meilę vienas kitam. Jei kas nors ir nepajėgia suvokti kokios nors tiesos ar tik bando ją suprasti, pokalbio metu parodykit jam nepaprastą gerumą ir gerą valią... (25)

Tikra žmogaus pareiga šią Dieną yra priimti visą jam skirtą ir iš Dievo srūvančių malonės dalį. Imlumo didumo ar mažumo nėra vienas žmogus tenesvarsto... (26)

Kruvinų įvykių Persijoje metu Bahá'u'lláh ne tik kalbėjo savo pasekėjams, kad *“geriau būti nužudytam, negu žudyti pačiam”*, bet taip pat ragino juos rodyti paklusnumo pilietinei valdžiai pavyzdį: *“Kiekvienoj šaly, kur gyvena nors keletas mūsų žmonių, jie ištikimai, sąžiningai ir teisingai privalo elgtis su tos šalies valdžia.”* (27)

Bahá'u'lláh išvykimo iš Bagdado aplinkybės dramatiškai pademonstravo šių principų galią. Vos per keletą metų svetimšalių tremtinių būrys, kurio atvykimas į šią vietovę sukėlė aplinkinių įtarumą bei antipatiją, tapo viena labiausiai gerbiamų ir įtakingų visuomenės ląstelių. Atvykėliai pragyvenimui užsidirbdavo versdamiesi pelningu verslu, vietiniai gyventojai gėrėjosi šios grupės dosnumu, jų elgesio dorumu, baisūs tvirtinimai apie tų žmonių religinį fanatizmą bei žiaurumą - ką taip uoliai skelbė Persijos konsulato atstovai ir musulmonų šiitų dvasiškiai - labai greitai nustojo bauginti gyventojus. Išvykdamas iš Bagdado 1863 m. gegužės 3 d., lydimas šeimos ir tų Jo pasekėjų bei tarnų, kurie buvo parinkti lydėti Jį kelionėje į Konstantinopolį, Bahá'u'lláh jau buvo tapęs nepaprastai populiariu ir mylimu žmogumi. Norėdami parodyti pagarbą, keletą dienų prieš išvykimą laikiną Jo rezidencijos vietą sode užplūdo daugybė net iš labai toli atvykusių įžymių žmonių, tarp jų ir pats provincijos gubernatorius. To išvykimo liudininkai jaudinančiais žodžiais vėliau pasakojo, kaip triukšmingai Jį sveikino žmonės, kaip šią sceną su ašaromis akyse stebėjo žiūrovai, kaip stengėsi ir rūpinosi Otomanų valdžia bei oficialūs atstovai, norėdami pagerbti svečią. (28)

“NESIKEIČIANTIS TIKĖJIMAS Į DIEVĄ”

Tuoju po Savo misijos paskelbimo 1863 m. Bahá'u'lláh pradėjo toliau plėtoti temą, pradėtą “Tikrumo knygoje”, santykį tarp Dievo Valios ir evoliucijos proceso, kurio metu

pasireiškia užslėpti žmogaus prigimtyje dvasiniai ir moraliniai sugebėjimai. Šios temos dėstymas užėmė pagrindinę vietą Jo raštuose per paskutiniuosius trisdešimt gyvenimo metų. Dievo tikrovė, tvirtina Jis, yra ir visada liks nežinoma. Kokius žodžius žmogiškoji mintis bevartotų apie Dieviškąją prigimtį, jie siejasi su žmogiškąja egzistencija ir yra tik žmogaus pastangų išreikšti žemiškąją patyrimą išdava:

Toli toli nuo Tavo šlovės būtų, ką mirtingasis žmogus galėtų teigti apie Tave ir priskirti Tau, ar garbinimas, kuriuo jis galėtų šlovinti Tave! Kad ir kokias pareigas Tu skyrei Savo tarnams, kad didžiai išgarbintų Tavo didybę ir šlovę, tai yra tik Tavo malonės ženklas jiems, kad jie būtų pajėgūs pakilti į jiems suteiktą slapčiausios būties būseną, savęs pažinimo būseną. (29)

Kiekvienai savitai ir apšviestai širdžiai yra akivaizdu, kad Dievas, nesuvokiamoji Esybė, dieviškoji Būtis daug labiau išaukštinta už bet kokią žmogiškąją savybę: kūniškąją būvį, pakilimą ir smukimą, išėjimą ir atėjimą. Kad ir kaip garbintų Tave žmogus, savo kalba jis niekada nesugebės tinkamai Tavęs pašlovinti; o jo širdis niekada nesugebės suvokti Tavo begalinės paslapties. Jis yra ir visada buvo apgobtas Savo Esybės senąja amžinybe, ir toks liks Savo Tikrovėje, visuomet pasislėpęs nuo žmogaus akių....(30)

Ką žmonija, atsigręždama į visa ko esančio Kūrėją, patiria, yra savybės ir bruožai, susiję su pasikartojančiais Dievo Apreiškimais:

Kai Praamžio pažinimo durys užvertos prieš visų esybių veidus, neišsemiamos malonės Šaltinis....iš dvasios karalystės kilnių žmogiškosios šventovės pavidalu išplauna švytinčius šventybės Perlus ir apreiškia visiems žmonėms, kad jie galėtų perteikti pasauliui nekintančios Būties paslaptis ir nusakyti Jo neišnykstančios Esybės subtilybes....(31)

Šie pašventinti Veidrodžiai....yra visi ir vieninteliai Jo,

kuris yra visatos centrinis Šviesulys ir jos Esmė bei galutinis Ketinimas, Atšvaitai žemėje. Iš Jo kyla jų galia ir žinojimas, iš Jo jie gavę savo suverenumą. Jų veidų švytėjimo grožis yra tik Jo atvaizdo atspindys ir jų apreiškimas yra tik Jo nemiršamos šlovės žymė....(32)

Dievo Apreiškimai iš esmės niekuo nesiskiria vienas nuo kito, net ir per amžius besikeičiančios reikmės, kurioms jie tarnaudavo, sukeldavo visų jų vienodą atsaką:

Šios Dievo savybės nėra ir niekada nebuvo suteiktos nei kažkuriam iš Pranašų, nie kam nors kitam. Ne, visi Dievo Pranašai, Jo numylėtiniai, Jo šventieji ir išrinktieji Pasiuntiniai, be jokių išimčių, yra Jo vardų nešėjai, Jo savybių įkūnytojai. Jie skiriasi tik savo apreiškimo ryškumu ir savo šviesos santykine galia....(33)

Religijų tyrinėtojai įspėjami teologinėmis dogmomis ar išankstinėmis koncepcijomis nediskriminuoti tų, kuriuos Dievas naudojo it kanalus Savo šviesai:

Saugokitės, O Dievo Vienybė tikintieji, kad nekiltų pagunda daryti kokius nors skirtumus tarp Jo Tikėjimo Apsireiškimų ar diskriminuoti jų Apreiškimą lydinčius bei bylojančius ženklus. Tai iš tikrųjų yra tikroji Dieviškosios Vienybės reikšmė, jei tik jūs būtumėt tie, kurie suvokia ir tiki šia tiesa. Dar daugiau, būkite tikri, kad kiekvieno ir visų šių Dievo Apsireiškimų darbai ir veiksmai ir visa, kas jiems priskiriama, taip pat ir tai, ką jie dar gali atskleisti ateity, viskas Dievo prisakyta ir yra Jo Valios bei Ketinimo atspindys....(34)

Dieviškųjų Apreiškimų tarpininkavimą Bahá'u'lláh palygina su pavasario grįžimu. Dievo Pasiuntiniai nėra vien tik mokytojai, nors tokia yra viena iš jų pagrindinių funkcijų. Juo labiau, jų žodžių dvasia kartu su jų gyvenimo pavyzdžiu pasižymi sugebėjimu palaistyti žmonių motyvų šaknis ir skatinti fundamentalius ir ilgalaikius pokyčius. Jų įtaka atveria naujas supratimo ir pasiekimų karalijas:

Ir kadangi tarp vieno Dievo ir Jo sutvėrimų negali būti tiesioginių bendravimo saitų, kaip niekad jokio panašumo negali būti tarp praeinančio ir Amžinybės, tarp sąlyginio ir Absoliuto, Jis yra prisakęs, kad kiekviename amžiuje bei laikotarpyje žemės ir dangaus karalystėse tyra ir nesutepta Siela būtų apreikšta.... Vedami neklystančio vadovavimo šviesos, apdovanoti aukščiausiuoju suverenumu, Jie (Dievo Pasiuntiniai) yra įgalioti panaudoti Savo žodžių įkvėpimą, Savo neabejotiną malonę išsiliejimą, šventinantį Savo Apreiškimų dvelkimą tam, kad kiekviena išsiilgusi širdis ar imli dvasia būtų išvalyta nuo žemiškųjų rūpesčių ir apribojimų atsijų ir dulkių. Tuomet ir tik tuomet užslėptas žmogaus tikrovėje pasitikėjimas Dievu atsiras ir įskiepytas jo (Pasitikėjimo) atskleistos šlovės žymę žmogaus širdies aukštumose. (35)

Be Dievo pasaulio tarpininkavimo žmogaus prigimtis lieka instinktu, taip pat nesąmoningų išsigalvojimų ir kultūros sąlygotų elgesio normų belaisvė:

Sukūręs pasaulį ir viską, kas jame juda bei gyvena, Jis (Dievas)...panorėjo suteikti žmogui unikalų skirtumą ir sugebėjimą pažinti Jį ir mylėti Jį - sugebėjimas, kuris turi būti vertinamas kaip varomasis impulsas ir pirmutinis tikslas, lydėjęs visą kūrybą.... Visų ir kiekvieno Savo sutvėrimo giliausią tikrovę Jis užliejo vieno Savo vardo šviesa ir padarė ją imlią vienos Jo savybės šlovei. Tačiau žmogaus tikrovę Jis nutvieskė visų Savo vardų ir savybių šviesa ir padarė ją Savo Paties veidrodžiu. Tik žmogus, vienintelis iš visų sutvėrimų, buvo skirtas tokiai didžiai malonei, tokiam nuolatiniam dosnumui.

Tačiau šios jėgos, kuriomis dangiškojo vadovavimo Šaltinis apdovanojo žmogaus tikrovę, paslėptos jame, lygiai kaip liepsna slypi žvakėje, kaip šviesos spinduliai esti lemposje. Šių jėgų švytėjimas gali būti aptemdytas žemiškų troš-

kimų, lygiai kaip saulės šviesa gali pranykti dulkėmis ir atsijom apneštam veidrody. Nei žvakė, nei lempa negali užsidegti niekieno nepadedamos ir neįmanoma, kad kada nors veidrodys pats atsijas nuo savęs nusišluostytų. Aišku ir akivaizdu, kad be ugnies lempa niekada nebus uždegta, kad, nenuvalius atsijų nuo veidrodžio paviršiaus, jis niekada negalės atspindėti nei pačios saulės, nei jos šviesos ir šlovės. (36)

Bahá'u'lláh sakė, kad atėjo toks laikas, kai žmonija jau turi ir sugebėjimą, ir galimybę pamatyti savo dvasinio vystymosi kaip vientiso proceso ištisą panoramą: *“Neturi lygių ši Diena, nes ji yra lyg praeities amžių ir šimtmečių akis, lyg šviesos spindulys į laikų tamsą.”* (37) Šioje perspektyvoje įvairių religinių tradicijų pasekėjai turi siekti suprasti, ką Bahá'u'lláh vadino *“nesikeičiančiu Tikėjimu į Dievą”*, (38) ir skirti Tikėjimo pagrindinį dvasinį impulsą nuo kintančių įstatymų ir koncepcijų, atsiradusių tenkinant nuolat besivystančios visuomenės poreikius:

Dievo Pranašai turėtų būti laikomi gydytojais, kurių uždavinys yra puoselėti pasaulio ir jo tautų gerovę, kad vienovės dvasia jie galėtų išgydyti susiskaldžiusios žmonijos negalę Nieko nuostabaus, jei gydytojo paskirtas gydymas šiais laikais nebus toks pat, koks buvo anksčiau. Argi gali būti kitaip, juk ligas, ištikusias negaluojančią, kiekvienoje stadijoje reikia gydyti vis kitais vaistais? Panašiai ir Dievo Pranašai kas kartą nušviesdavo pasaulį Dieviškojo pažinimo, Dienos Žvaigždės žėrinčiu vytėjimu, jie nenuilstamai kviesdavo tautas priimti Dievo šviesą tokiais būdais, kurie geriausiai atitikdavo to amžiaus reikalavimus.... (39)

Ne tik širdis, bet ir protas turi būti skirtas atradimo vyksmui. Protas, teigia Bahá'u'lláh, yra Dievo didžiausia dovana sielai, *“suverenaus Viešpaties...apreiškimo ženklas.”* (40) Tik išsilaisvinęs iš paveldėtų religinių ar materialistinių dogmų žmogaus protas imasi nepriklausomai tyrinėti

ryšį tarp Dievo Žodžio ir žmonijos patyrimo. Didžiausia kliūtis tokio tyrinėjimo kely - išankstiniai nusistatymai:

“Įspėkite...vieno ir tikro Dievo numylėtinius nežiūrėti per daug kritiškai į tai, ką žmonės sako ir rašo. Geriau tegu jie tai priima atviro proto dvasia ir su geraširdiška simpatija.” (41)

DIEVO APSIREIŠKIMAS

Visus tuos, kurie pasišventę vienai ar kitai religinei sistemai, vienija įsitikinimas, kad tik per Dievo Apreiškimą sielos susilieja su Dievo pasauliu, kad kaip tik šis santykis suteikia gyvenimui tikrąją prasmę. Kai kuriuose, pačiuose svarbiausiuose Savo raštų skyriuose Bahá'u'lláh nuodugniai aptaria prigimtį ir vaidmenį tų, kurie yra šio Apreiškimo kanalai, “Dievo Pasiuntiniai” ar “Dievo Apsireiškimai”. Šiuose skyriuose kartojasi jų palyginimas su fizikine saule. Būdama saulės sistemos dalis ir turėdama tam tikrų bendrų savybių su kitais kūnais, ji skiriasi nuo jų tuo, kad yra šios sistemos šviesos šaltinis. Planetos ir palydovai atspindi šviesą, tuo tarpu saulės spinduliuojama šviesa yra neatskiriama jos prigimties savybė. Visa sistema sukasi apie šį centrinį tašką, kiekvieną kūną veikia ne tik savita šios sistemos sandara, bet ir jo santykis su sistemos šviesos šaltiniu. (42)

Tuo pačiu būdu, teigia Bahá'u'lláh, Dievo Apsireiškimo asmuo, būdamas toks pat kaip ir visi žmonės, skiriasi savo tinkamumu tarnauti kanalu ar laidininku Dievo Apreiškimui. Akivaizdžiai prieštaringos nuomonės apie šią dvilypę padėtį, pavyzdžiui Kristaus, (43) istorijoje buvo vienos iš daugelio religinių nesusipratimų ir nesutarimų šaltinių. Šia tema Bahá'u'lláh sako:

Visa, kas tik yra danguje ir kas tik yra žemėje, yra tiesioginis apreiškimo kartu su visomis Dievo savybėmis ir

vardais įrodymas...Labiausiai ši tiesa tinka žmogui, kuris iš visų sutvertųjų daiktų...buvo išskirtas šio skirtingumo šlovei. Kadangi jame taip ryškiai atskleistos visos Dievo ... savybės ir vardai, kad jokia kita sutverta būtis to neviršija ir nepranoksta...O iš visų žmonių patys tobuliausieji, patys žymiausieji ir patys puikiausieji yra Tiesos Saulės Apsireiškimai. Dar daugiau, visi, išskyrus Apsireiškimus, gyvena veikiami jų Valios, vystosi ir esti tik dėl jų malonės sruvenimo. (44)

Tikinčiųjų įsitikinimas per visą istoriją, kad jų religijos Įkūrėjas užima unikalią padėtį, intensyviai stimuliuojo speculiaciją dėl Dievo Apreiškimų prigimties. Be to, ją sunkino praeities raštų alegorinių aliuzijų interpretavimo ir suvokimo kliūtys. Pastangos kristalizuoti nuomones į religines dogmas istorijoje atlikdavo labiau ne vienijimo, bet skaidymo vaidmenį. Iš tikrųjų nepaisant milžiniškų pastangų, skirtų teologiniams persekiojimams, - o galbūt ir dėl to - šiandien musulmonai nesutaria dėl tikslios Mahometo padėties, krikščionys - dėl Kristaus, budistai - dėl jų religijos Įkūrėjo. Argi tai nėra labiau negu aišku, kad skirtumai vienos tradicijos rėmuose yra tokie pat dideli, kaip ir prieštaravimai mėginant išskirti tam tikrą tradiciją iš giminingų tikėjimų.

Taigi siekiant suprasti Bahá'u'lláh mokymą apie religijų vienovę, labai svarbu suvokti Jo aiškinimus apie Dievo Pasiuntinių eiliškumą, apie jų funkcijas žmonijos dvasinėje istorijoje:

Visi Dievo Apsireiškimai pasižymi dviguba padėtimi. Pirmoji yra visiška abstrakcija ir esminė vienovė. Tuo požiūriu, jei jūs juos pavadinsit vienu vardu ir priskirsit jiems tas pačias savybes, jūs nenuklysit nuo tiesos...

Antroji padėtis - jų skirtingumas ir priklausymas sutvertajam pasauliui bei iš to kylantiems apribojimams. Šiuo požiūriu kiekvienas Dievo Apsireiškimas turi ryškią indivi-

dualybę, aiškiai paskirtą misiją, numatytą apreiškimą, specialiai nustatytus apribojimus. Kiekvienas jų žinomas skirtingu vardu, apibūdinamas ypatinga savybe, atlieka apibrėžtą misiją...

Antrosios padėties šviesoje...jie išreiškia absoliutų tarnavimą, didžiausią skurdą bei visišką savęs išsižadėjimą. Jis kaip tik sakė: "Aš esu Dievo tarnas. Bet Aš toks pat žmogus kaip ir jūs."...

Jeigu kuris nors iš visaapimančių Dievo Apsireiškimų pasakys: "Aš esu Dievas," Jis iš tikrųjų sakys tiesą, ir jokia abejonė dėl to neturi kilti. Nes...per jų Apreiškimą, jų savybes ir vardus, Dievo Apreiškimas, Jo vardai ir Jo savybės būna apreikštos pasauliui.... Ir jei kuris nors iš Jų ištars: "Aš esu Dievo Pasiuntinys", - jis taip pat kalbės tiesą, neabejotiną tiesą....Šia prasme, jie visi yra idealaus Karaliaus, nekintamos Esybės Pasiuntiniai...Ir jei jie sakys: "Mes esame Dievo Tarnai", tai bus akivaizdus ir neginčijamas faktas. Nes jie buvo apreikšti didžiausioje tarnavimo būsenoje, tokio tarnavimo joks žmogus pasiekti paprasčiausiai negali...(45)

Taigi, ką jie beišartų apie Dieviškumo karalystę, apie Viešpatavimą, apie Pranašus, Pasiuntinius, Globėjus, apaštalus, Tarnavimą, viskas būtų tiesa be jokio abejonės šešėlio. Štai kodėl šie pasakymai ... turi būti atidžiai apsvarstyti, kad Nematomybės Apsireiškimų ir Šventybės Dienos Šauklių skirtingi ištariai neaudrintų sielos ir neglumintų proto. (46)

“VISADA PROGRESUOJANTI CIVILIZACIJA”

Šios pastraipos atskleidžia požiūrį į labiausiai sukrečiantį Bahá'u'lláh aiškinimą apie Dievo Apsireiškimų funkciją. Dieviškieji Apreiškimai, sako Jis, yra civilizacijos moty-

vacijos jėga. Kai jie įvyksta, Apreiškimų transformuojančiai paveikti atsiliepusiųjų protai ir sielos virsta nauja visuomene, kuri, remdamasi savo patyrimu, lėtai vystosi. Atsiranda naujas ištikimybės centras, pritraukiantis įvairiausių kultūrų žmones, muzikoje ir mene įsigali nauji simboliai, sukeliantys gerokai turtingesnius ir brandesnius polėkius, radikalesnis gėrio ir blogio koncepcijų apibrėžimas padeda atsirasti galimybei sukurti naujus pilietinės teisės ir elgesio kodeksus, atsiranda naujos institucijos, padedančios pasireikšti moralinės atsakomybės, ignoruotos praeityje arba ir visai nežinotos, impulsams: "Jis buvo pasaulyje, ir pasaulis per jį atsiradęs..." (47) Naujoji kultūra, besirutuliojanti į civilizaciją, asimiliuoja daugelį kartų keisdama praeitų erų pasiekimus ir supratimą. Buvusios kultūros požymiai, kurie negali būti įjungiami į naująją, atrofuoja arba juos perima tik nedidelė visuomenės dalis. Dievo Žodis sukuria naujas galimybes ir individo sąmonei, ir žmonių santykiams.

Kiekvienas žodis, išėjęs iš Dievo lūpų, turi tokią galią, kad jis gali įkvėpti naują gyvenimą kiekvienam žmogiškajam pavidalui ... Visi nuostabūs kūriniai, kuriuos jūs regite šiame pasaulyje, atsirado veikiant Jo aukščiausajai ir išaukštintajai Valiai, Jo stebuklingajam ir nesikeičiančiam Ketinimui ... Vos tik ištiriamas šis skambus žodis, kai jo įdvasinančios galios, pagyvėjusios visų sutvėrimų viduje, pagimdo tokias priemones ir įrankius, su kuriais kuriami ir tobulinami šie menai ..Dienomis, kurios ateis, jūs iš tikrųjų išvysit dalykų, kokių dar regėję nebuvo ... Kiekviena atskira raidė, kylanti iš Dievo lūpų, iš tikrųjų yra raidė-motina, ir kiekvienas žodis, ištartas Jo, kuris yra Dieviškojo Apreiškimo Pradmens Šaltinis, yra žodis - motina ... (48)

Dieviškųjų Apreiškimų seka, teigia Bahá'u'lláh, "yra vyksmas, neturintis jokios pradžios ir neturėsiantis jokios pabaigos." (49)

Nors kiekvieno Dievo Pranašo misija yra apribota laiko ir funkcijos, kurią Jis turi atlikti, vis dėlto ji yra Dievo galios ir valios nuolat vykstančio ir progresuojančio atsi-skleidimo neatskiriama dalis:

Vidine akim savo apmąstykit Apreiškimų sekos grandinę, jungiančią Adomo ir Bab'o Apsireiškimus. Liudiju Dievą, kad kiekvienas šių Dievo Apsireiškimų buvo atsiųstas veikiant Dievo Valiai ir Ketinimui, kad kiekvienas iš jų buvo ypatingos Žinios nešėjas, kiekvienam buvo patikėta dieviškai atskleista Knyga ... Apreiškimo mastas, pagal kurį kiekvienas iš jų tapatinamas, buvo nulemtas tiksliai iš anksto... (50)

Galiausiai, kai nuolat besivystanti civilizacija išsemia savo dvasinius šaltinius, prasideda dezintegracijos procesas, būdingas reiškinį pasauliui. Grįždamas prie gamtos teikiamų analogijų, Bahá'u'lláh šį civilizacijos vystymosi tarpinį palygina su žiemos atėjimu. Silpsta visuomenės susitelkimas, moralinis gyvybingumas. Iššūkiai, kurie anksčiau būtų buvę įveikti ar paversti tyrinėjimų ir pasiekimų galimybėmis, tampa neįveikiamais barjerai. Religija praranda savo svarbą, eksperimentai tampa vis padrikesni ir vis labiau gilina socialinį susiskaldymą. Dar labiau, netikrumas dėl gyvenimo prasmės ir vertės sukelia neramumus ir pasimetimą. Kalbėdamas apie šią būklę mūsų laikais Bahá'u'lláh sako:

Mes jau gerai jaučiam, kaip visa žmonija yra apimta nesuskaičiuojamų ir didelių sielvartų. Mes matome ją, besikamuojančią savo ligos patale, iškankintą ir nusivylusią. Tie, kurie pasikėlė į puikybę, atsistojo tarp jos ir Dieviškojo bei neklystančiojo Gydytojo. Pažvelkit tik, kaip jie įpainiojo visus žmones ir pačius save į savo užmačių pinkles. Jie negali nei nustatyti ligos priežasties, nei bežino, kokius vaistus vartoti. Tiesų jie priima už kreivą, draugą įsivaizduoja esant priešų. (51)

Kai kiekvienas Dieviškasis impulsas išsipildo, vyksmas pasikartoja. Pasirodo naujas Dievo Pranašas su dar didesniu Dieviškojo įkvėpimo mastu žadinti ir civilizuoti žmoniją kitai pakopai:

Apmąstykit tą valandą, kai aukščiausiasis Dievo Apsireiškimas apreiškia Save žmonėms. Prieš išmušant šiai valandai, Senovinė Būtis, iki tol nepažįstama žmonėms ir vis dar neištarusi Dievo Žodžio, Pati yra Visažinė pasaulyje, kuriame nė vienas žmogus Jos nepažįsta. Ji iš tikrųjų yra dar nieko nesutvėręs Kūrėjas ... Tai tikrai yra ta Diena, apie kurią parašyta: "Kieno bus Karalystė Šią Dieną?" Ir nerasi nieko, kas galėtų atsakyti į šį klausimą! (52)

Iki to laiko, kol dalis visuomenės pradeda atsiliepti į naują Apreiškimą ir susiformuoja naujas dvasinis ir socialinis pavyzdys, žmonės dar tebegyvena ir dvasiškai, ir morališkai ankstesniųjų Dieviškųjų dovanų likučiais. Kasdieninė veikla visuomenėje gali vykti, bet gali ir nevykti; įstatymų gali būti laikomasi, bet gali būti iš jų tyčiojamas; socialiniai ir politiniai bandymai gali prasidėti ir gali žlugti, tačiau tikėjimo, be kurio jokia visuomenė negali išsilaikyti neribotą laiką - šaknys jau išdžiūvę. "Amžiaus pabaigoje", "pasaulio pabaigoje", dvasingi žmonės vėl atsisuka į Kūrybingąjį šaltinį. Nesvarbu kaip - vangiai ar karštai vyks procesas, nesvarbu kokie - negrabūs ar apgailėtini pasirinkimai sumanyti, toks ieškojimas yra instinktyvus atsakas į žinojimą, jog neaprepiama bedugnė atsivėrė žmonijos gyvenimo tvarkoje. (53) Naujojo Apreiškimo poveikis, kalbėjo Bahá'u'lláh, yra universalus, neapsiribojantis tik Dievo Apsireiškimo, kuris yra Apreiškimo pagrindinis momentas, gyvenimu ir mokymu. Šis poveikis vis labiau, nors to ir nesuprantama, prasiskverbia į visus žmogiškuosius reikalus, atskleisdamas prieštaravimus visuomenėje, žmonių galvojimuose ir sustiprindamas supratimo ieškojimą.

Bahá'u'lláh skelbia, kad Apsireiškimų seka yra neatsiejama egzistencijos dimensija ir tęsis per visą pasaulio gy-

venimą: *“Dievas pasiuntė Savo Pranašus pakeisti Mozę ir Kristų, ir Jis toliau darys taip ‘iki pabaigos, kuri neturi pabaigos’...”* (54)

DIEVO DIENA

Ką Bahá'u'lláh laiko žmonijos sąmonės evoliucijos tikslu? Amžinybės požiūriu, tai Dievo ketinimas kaskart kuo aiškiau matyti Savo Paties tobulumą atspindį Savo sutvėrimų veidrodžiuose, ir tai Bahá'u'lláh žodžiais:

Kiekvienas žmogus gali paliudyti savimi, savyje, prieš Dievo Apsireiškimą, kad iš tikrųjų nėra kito Dievo, išskyrus Jį, ir kad kiekvienas žmogus dėl to gali rasti kelią į tikrovės aukštumas, kuriose, kad ir kaip jis bemąstyty, visame kame matys Dievą. (55)

Civilizacijos istorijos kontekste dieviškųjų Apsireiškimų sekos siekimas buvo parengti žmonių sąmonę žmonijos, kaip vienos giminės, susivienijimui, nes tik tikrai vientisas organizmas pajėgus jausti atsakomybę už bendrą ateitį: *“Jis, kuris yra jūsų Viešpats, Gailestingiausiasis,”* — sako Bahá'u'lláh, *“puoselėja širdyje troškimą matyti visą žmoniją kaip vieną sielą ir vieną kūną.”* (56) Kol žmonija nesuvoks savo organizmo vienumo, ji negalės priimti net artimiausių iššūkių, o tuos, kurie dar priešaky, paliks neišspręstus. *“Žmonijos gerovės,”* — atkakliai tvirtina Bahá'u'lláh, — *“jos taikos ir saugumo nebus pasiekta tol, kol ir jei nebus įtvirtinta jos vienybė.”* (57) Tik susijungusi pasaulio visuomenė gali suteikti savo vaikams vidinio tikrumo jausmą, kokį numanė esant Bahá'u'lláh Savo vienoje maldų Dievui: *“Kad ir kokias pareigas Tu numatei Savo tarnams, kad didžiai išgarbintų Tavo didybę ir šlovę, tai yra tik Tavo malonės ženklas jiems, kad jie būtų pajėgūs pakilti į jiems suteiktą slapčiausios būties būseną, savęs pažinimo būseną.”* (58) Paradoksalu, tačiau tik tada, kai bus pasiekta tikra vienybė, žmonija laisvai galės leisti reikštis individualybei ir įvairovei. Tai yra tas uždavinys, kuriam tarnavo

visų istorijai žinomų Dievo Apsireiškimų misijos, “vienos kaimenės ir vieno ganytojo” Diena.(59) Jos pasiekimas, sako Bahá'u'lláh, yra ta civilizacijos pakopa, į kurią dabar įžengia žmonija.

Viena iš įtaigiausių analogijų, randamų ne tik Bahá'u'llah, bet ir prieš Jį rašiusio Báb'o raštuose, yra žmonijos evoliucijos ir individualios žmogiškosios būtybės palyginimas. Žmonija perėjo tokias bendro vystymosi pakopas, kurios primena atskiro individo brendimą, - kūdikystės, vaikystės, pilnametystės periodus. Apdovanoti naujais sugebėjimais ir galimybėmis, apie kuriuos vis dar turime tik blankiausią įsivaizdavimą, šiuo metu mes patiriame kolektyvinio brandumo pradžią.(60)

Šiame kontekste nesunku suprasti, kodėl Báha'u'lláh teikė pirmenybę vienybės principui. Žmonijos vienybė yra dabar atsiveriančio amžiaus leitmotyvas, matas, pagal kurį turi būti tikrinami visi žmonijos gerinimo pasiūlymai. Tėra, atkakliai tvirtina Bahá'u'lláh, tik viena - žmonių giminė, paveldėta nuomonė, kad viena rasinė ar etninė grupė yra kažkuo pranašesnė už kitą žmonijos dalį, neturi jokio pagrindo. Tas pats pasakytina ir apie Dievo Pasiuntinius: kadangi jie tarnavo it vienos Dievo Valios veikiančios jėgos, jų apreiškimai yra visos žmonijos bendras turtas, kiekvienas žmogus žemėje yra teisėtas visos jų dvasinės tradicijos paveldėtojas. Bet koks užsispyrimas išankstiniuose nusistatymuose yra žalingas ne tik visuomenės interesams, bet ir pažeidžia mūsų laikų Dievo Valią:

O besikivirčijančios žemės tautos ir giminės! Atgręžkite savo veidus vienybės link, tegu jos švytėjimas apšviečia jus. Susirinkite drauge ir Dievo labui nuspręskite išrauti iš savęs viską, kas kelia nesantaiką tarp jūsų ... Negali būti jokios abejonės, kad pasaulio tautos, bet kurios rasės ar religijos, semiasi įkvėpimo iš vieno dangiškojo Šaltinio ir yra vieno Dievo pavaldiniai. Prisakymų, kurių jie laikosi, skirtumai turėtų būti laikomi laikmečių, kuriais šie pris-

kymai buvo atskleisti, skirtingais poreikiais ir būtinybėmis. Visi jie, išskyrus vieną kitą, atsiradusį dėl žmonių užgaidų, buvo Dievo prisakyti ir yra Jo Valios ir Ketinimo atspindžiai. Pakilkite ir, apsiginklavę tikėjimo galia, sutrupinkite į gabalus savo tuščių įsivaizdavimų dievaičius, nesantaikos sėėjėjus tarp jūsų ... (61)

Vienybės tema gvildenama visuose Bahá'u'lláh raštuose: *“Vienybės tabernakulis jau pastatytas, nebežvelkit viens į kitą lyg į svetimą šalį.”* (62) *“Sutikite su visų religijų pasekėjais draugystės ir bičiulystės dvasia.”* (63) *“Jūs esat vieno medžio vaisiai, vienos šakos lapai.”* (64)

Žmonijos brendimas ir visuomeninių institutų evoliucija vyko kartu. Panašiai kaip šeimos vienetus ir įvairiausias jos plėtotes žmonija išvystė, kartais sėkmingai, o kartais ir ne, visuomenes, pagrįstas klanu, gentimi, miestu-valstybe, ir visai neseniai – tauta. Ši vis platesnė ir sudėtingesnė socialinė pakopa suteikia žmogaus potencialui ir paskatą, ir užmojų vystytis. O vystymasis, savo ruožtu, visada sukelia naujus socialinės struktūros pokyčius. Tokiu būdu žmonijos brendimas turi sukelti ir visuotinę socialinės tvarkos transformaciją. Nauja visuomenė turi būti pajėgi apglėbti visus žmonijos skirtumus ir pasinaudoti visa talentų ir požiūrių, kuriuos daugybė kultūros tūkstantmečių ištaurino, apimtimis:

Tai yra Diena, kai puikiausi Dievo palankumai sruvena virš žmonių, Diena, kai Jo didžiausioji malonė įliejama visiems sutvėrimams. Visiems pasaulio žmonėms pavesta susitaikyti su skirtumais ir gyventi tobuloj vienybėj bei taikoj, Jo rūpesčio ir mielaširdingumo medžio šešėlyje ... Greitai šių dienų tvarka bus pakeista, jos vietoj įsivyras kita. Iš tikrųjų tavo Viešpats tiesą sako, ir Jis yra nematomųjų dalykų Žinovas. (65)

Pagrindinė priemonė siekiant transformuoti visuomenę ir pasiekti pasaulinę vienybę, teigia Bahá'u'lláh, yra teisingumo įtvirtinimas žmonijos reikaluose. Ši tema Jo mo-

kyme užima pagrindinę vietą:

Žmonių šviesa yra Teisingumas. Neužgesinkit jos atšiauriais priespaudos ir tironijos vėjais. Teisingumo tikslas yra žmonių vienybės atsiradimas. Dieviškosios išminties vandenynas banguoja šiuose žodžiuose, nors viso pasaulio knygos negali sutalpinti jų vidinės svarbos... (66)

Vėlesniuose savo raštuose Bahá'u'lláh paaiškino, ką reiškia šis principas žmonijos brandos amžiuje. *“Moterys ir vyrai buvo ir visada bus lygūs Dievo akyse,”* (67) teigia Jis, ir žmonijos pažanga reikalauja iš visuomenės taip tvarkyti savo reikalus, kad ji visiškai išreikštų šią tiesą. Planetos ištekliai yra visos žmonijos, o ne vienos tautos. Nevienodas indėlis į bendrą ekonominę gerovę pelno skirtingą atlygį ir pripažinimą; per didelis turtas ar skurdas, dėl kurio kenčia dauguma tautų, nepaisant jų išpažįtamų socialinių-ekonominių filosofijų, turi būti panaikintas.

PAREIŠKIMAI KARALIAMS

Anksčiau cituotos ištraukos yra iš raštų, kurių daugumą Bahá'u'lláh parašė atnaujinto persekiojimo sąlygomis. Vos tik tremtiniai atvyko į Konstantinopolį, paaiškėjo, kad kelionės iš Bagdado metu parodyta ypatinga pagarba Bahá'u'lláh buvo tik trumpas interliudas. Otomanų imperijos valdžios sprendimas perkelti babių lyderį ir Jo draugus į imperijos sostinę, o ne į nuošalią provinciją padidino Persijos vyriausybės (68) atstovų sąmyšį. Persijos ambasadorius, bijodamas, kad įvykiai Bagdade gali pasikartoti ir šį kartą sukelti Turkijos vyriausybės įtakingų veikėjų ne tik užuojautą, bet gal ir atsidavimą Bahá'u'lláh, primygtinai ėmė reikalauti, kad tremtiniai būtų išsiųsti į nuošalesnę imperijos vietą. Jo argumentai buvo, kad naujos religinės žinios plitimas sostinėje gali sukelti ne tik politinius, bet ir religinius neramumus.

Iš pradžių Otomanų vyriausybė griežtai pasipriešino. Vy-

riausiasis ministras Ali Paša Vakarų šalių diplomatams pabrėžė savo įsitikinimą, kad Bahá'u'lláh yra "ypatingai išskirtinas žmogus, pavyzdingo elgesio, labai nuosaikaus būdo ir kilniausia asmenybė." Ministro žodžiais tariant, "Bahá'u'lláh mokymas vertas didžios pagarbos", nes Jis slopina religinius priešiškusumus, skaidžiusius žydus, krikščionis ir musulmonus, imperijos pavaldinius.(69)

Vis dėlto pasipiktinimas ir įtarumas pamažu augo. Otomanų imperijos sostinėje ekonominė ir politinė valdžia buvo dvaro funkcionierių rankose, kurie, išskyrus tik keletą, buvo mažai ar visai nekompetentingi. Paperkamumas buvo ta alyva, kuri tepė valdžios agregatus. O sostinė kaip magnetas traukė žmonių minias, ieškančias naudos ir įtakos, iš visos imperijos kampų ir iš svetur. Buvo priimta, kad kiekvienas įžymus žmogus, atvykęs iš svetur arba iš imperijai mokančių duoklę šalių ir vos atsidūręs Konstantinopolyje, turėdavo prisijungti prie spūsties tokių pat patrono ieškančių žmonių, laukiančių imperijos dvaro pašų ir ministrų priimamuosiuose. Pačią blogiausią reputaciją tuo metu turėjo besivaržančių Persijos politinių grupių veikėjai - tremtiniai, pagarsėję sofistiškumu ir skrupulų neturėjimu.

Savo draugų skausmui, raginusių Jį pasinaudoti sostinėje atsiradusiu priešišku Persijos vyriausybei, bei užuojauta, kurią Jis sukėlė Savo kentėjimais, Bahá'u'lláh pasakė, kad Jis čia neturįs ko prašyti. Nors keletas vyriausybės ministrų aplankė Jį su oficialiais vizitais Jam skirtoje rezidencijoje, Bahá'u'lláh nepasinaudojo šiomis palankiomis progomis. Jis sakydavo, kad Konstantinopolyje esąs svečias, pakviestas paties Sultono, ir Jį domina tik dvasiniai bei moraliniai reikalai.

Kartą po daugelio metų Persijos ambasadorius Mirza Husainas Khanas, apmąstydamas savo oficialų vizitą į Otomanų sostinę ir skųsdamasis dėl savo tėvynainių godumo ir nepatikimumo, dėl ko, jo nuomone, jie sugadino Persijos reputaciją Konstantinopolyje, netikėtai pradėjo girti Bahá'u'lláh, kuris jau tada buvo pagarsėjęs sostinėje, el-

gesį.(70) Bet ambasadorius ir jo kolegos pareigūnai išnaudojo tą situaciją Konstantinopolyje ir pateikė ją kaip apdairų tremtinių elgesį, kuriuo pastarieji norėjo nuslėpti sąmokslą prieš visuomenės saugumą ir valstybinę religiją. Dėl šio spaudimo Otomanų valdžios organai pagaliau nusprendė perkelti Bahá'u'lláh ir Jo šeimą į provincijos miestą Adrianopolį. Išvykimas buvo suorganizuotas staiga, pačiame ypač atšiaurios žiemos viduryje. Adrianopolyje Jis buvo apgyvendintas nepritaikytose gyvenimui patalpose, trūko tinkamų drabužių, reikmenų - per vienerius metus tremtiniai patyrė daug kančių. Buvo aišku, kad pagal slaptą susitarimą jie buvo laikomi valstybiniais nusikaltėliais, nors viešai nebuvo pateiktas joks kaltinimas, taigi ir galimybė gintis jiems nebuvo suteikta.

Religijos istorijos požiūriu, vienas po kito sekę Bahá'u'lláh išvarymai į Konstantinopolį ir Adrianopolį yra stebinančiai simboliški. Pirmą sykį istorijoje Dievo Apsireiškimas nepriklausomos religinės sistemos, greitai išplitusios po planetą Įkūrėjas "peržengė" siaurą vandens ruožą, skiriantį Aziją nuo Europos, ir atsistojo Vakaruose. Visos ankstesnės didžiosios religijos kilo Azijoje, jų Įkūrėjų tarnavimas apsiribojo šiuo kontinentu. Turint galvoj faktą, kad praeities laikotarpiai, ypač Abraomo, Kristaus ir Mahometo, didžiausią įtaką civilizacijos vystymuisi padarė plėsdamiesi Vakarų link, Bahá'u'lláh numatė, kad tas pats atsitiks ir šiais laikais,-tik dar didesniu mastu: *"Rytuose ištryško Jo Apsireiškimo Šviesa, Vakaruose pasirodė Jo valdymo ženklai. Pagalvokite apie tai, žmonės, savo širdyse ..."* (71)

Turbūt nebereikėtų stebėtis, kodėl būtent šį momentą Bahá'u'lláh pasirinko, norėdamas viešai paskelbti žinią apie savo misiją, kurios turinys iki tol lėtai sklido tarp babių Artimuosiuose Rytuose, didindamas jų ištikimybę. Savo žinią Bahá'u'lláh pranešė keletą kartų atitinkamais pareiškimais, kurie religijos istorijoje tapo vienu iš nuostabiausių reiškinių. Juose Dievo Apsireiškimas kreipiasi į "Pasaulio

karalius ir valdovus", pranešdamas apie auštančią Dievo Dieną, užsimindamas apie pokyčius, nors dar ir neįžiūrimus, tačiau pamažu įsibėgėjančius visame pasaulyje, ir kviesdamas juos būti Dievo patikėtiniais, o jų pavaldinius - pakilti ir tarnauti žmonijos susivienijimo vyksmui. Pagarba, kurią savo valdovams rodė dauguma jų pavaldinių, ir daugeliui valdovų būdingas absoliutus valdymo būdas įgalintų juos padėti įtvirtinti tai, ką Jis vadino "Pačia Didžiausia Taika", - pasaulinę tvarką, pasižyminčią vienybe bei įdvasintą Dieviškojo teisingumo.

Šių laikų skaitytojas sunkiai gali įsivaizduoti tą moralinę ir intelektualinę pasaulį, kuriame gyveno karaliai ir monarchai prieš šimtą metų. Iš jų biografijų ir asmeninio susirašinėjimo matyti, kad beveik visi jie, išskyrus tik keletą, buvo pasišventusios asmenybės, vadovaujančios savo tautų dvasiniam gyvenimui, dažnai kaip valstybinių religijų vadovai, įtikėję Biblijos ar Korano neklystančias tiesas. Savo valdymo galią tiesiogiai siedavo su tuo, kas dieviškąja ranka buvo parašyta Šventųjų Raštų puslapiuose, ir dažnai kalbėdavo, kad jie aprašyti paties Dievo. Pranašystės apie "Paskutines Dienas" ir "Dievo Karalystę" jiems nebuvo nei mitas, nei alegorija. Jiems tai buvo patvirtinimas, kuriuo rėmėsi visa moralinė tvarka ir kad juos pašauks Dievas atsiskaityti už savo valdymo laikotarpi.

Bahá'u'lláh laišškai yra kreipimasis į protą:

O Žemės karaliai! Tas, kuris yra Aukščiausiasis Viešpats, atėjo! Karalystė yra Dievo, Visagalio Sergėtojo, Savaime Esančio ... Tai yra Dievo Apreiškimas, kurio nesulyginsit su niekuo, ką turite, kad tik pajėgtumėte tai suvokti.

...Būkite atidūs, kad išdidumas nesutrukdytų jums pripažinti Apreiškimo Šaltinį, kad šio pasaulio daiktai it šydu neuždengtų To, kuris yra dangaus Kūrėjas ... Dievo teisingumu! Tai nėra Mūsų noras kištis į jūsų karalystės reikalus. Mūsų misija yra valdyti ir turėti žmonių širdis. (72)

Žinokite jūs, kad vargšai tarp jūsų yra Dievo pasitikėji-

mas. Žiūrėkite, kad neišduotumėt jūs Jo pasitikėjimo, kad nesielgtumėt jūs neteisingai su jais, kad nenueitumėt jūs keliais klasingųjų. Jūs tikrai būsite pašaukti atsakyti už Jo pasitikėjimą tą dieną, kai Teisingumo Svarstyklės bus pastatytos, kai kiekvienas gaus savo dalį, kai visų žmonių, turtingi jie ar vargšai būtų, poelgiai bus pasverti...

Pasidomėkit Tikėjimu Mūsų, pasiteiraukit įvykių, ištikusių Mus, ir nuspręskit teisingai, kas Mes ir kas priešai Mūsų, būkit tokie, kurie laiko save lygiu su kaimynu. Jei jūs nesulaikysit engėjo rankos, jei jūs neapginsit pažemintųjų teisių, kaip tuomet galėsit jūs prieš žmones girtis? (73)

Jei jūs nepaisysit patarimų, kuriuos ... Mes atskleidėm šioje Lentelėje, Dievo bausmės užgrius jus iš visų pusių, ir Jo teisingumo nuosprendis bus jums paskelbtas. Tą dieną jūs nebeturėsit jokios galios atsispirti Jam ir pripažinsit tik bejėgiškumą savo ... (74)

Į Bahá'u'lláh viziją apie "Pačią Didžiausią Taiką" neatsiliepė nė vienas devynioliktojo amžiaus valdovų. Nacionaliniu išskirtinumu, imperijos ekspansija gyveno ne tik karaliai, bet ir parlamentarai, akademikai, menininkai, laikraštininkai, pagrindinės religinės institucijos, visi jie propagavo Vakarų triumfą. Socialinių pokyčių pasiūlymai, teikti nors ir nesuinteresuotų asmenų ar nors ir idealistinio pobūdžio, greitai paskęsdavo naujų ideologijų srautuose, kuriuos keldavo dogmatinis materializmas. Islamo pasaulis Rytuose, užburtas savo paties tvirtinimų esą atstovaujans viską, ką tik žmonija kada nors žinojo ar žinos apie Dievą bei tiesą, vis giliau grimzdo į neišmanymą, letargiją ir nuožmų priešišumą tai žmonijos daliai, kuri šio dvasinio pranašumo pripažinti nesutiko.

ATVYKIMAS Į ŠVENTĄJĄ ŽEMĘ

Prisimenant ankstesnius įvykius Bagdade, nuostabą kelia tai, kad Otomanų valdžios pareigūnai nenumatė, kuo pasibaigs Bahá'u'lláh perkėlimas į kitą provincijos sostinę.

Išgyvenęs Bagdade vos metus, kalinys pirmiausia sukėlė visų susidomėjimą, o vėliau ir žymių provincijos intelektualų bei valdininkų pagarbą. Dideliam Persijos konsulato darbuotojų siaubui gerbėjais tapo Shaykjul Islam ir Khurašid Paša - provincijos gubernatorius ir sunitų religinės bendruomenės aukštas dvasininkas. Savo šeimininkų provincijos visuomenės akyse tremtinys buvo laikomas moralės filosofu ir šventuoju, kurio mokymu buvo pagrįstas ne tik Jo asmeninis gyvenimas, bet ir ta įtaka, kurią patyrė persų piligrimai, plūste plūdę į šį Otomanų imperijos pakraščio centrą tam, kad galėtų aplankyti Bahá'u'lláh.(75)

Šie nelaukti įvykiai įtikino Persijos ambasadorių ir jo kolegas, kad tai tėra tik laiko klausimas, kada bahajų judėjimas, vis labiau plintantis Persijoje, pradės daryti didelę įtaką taip pat ir Persijos kaimynės bei varžovės imperijoje. Tuo metu irstanti Otomanų imperija atmušinėjo pasikar-tojančius Rusijos caro antpuolius, malšino savo valdinių maištus, kovojo su apsimestinai draugiškų Britanijos ir Austrijos vyriausybių atkakliomis pastangomis atplėšti kai kurias Turkijos teritorijas ir prisijungti jas prie savo imperijų. Ši nestabili politinė padėtis į Turkijos Imperiją įeinančiose Europos teritorijose paskatino ieškoti naujų ir svarbių argumentų, remiančių Persijos ambasadoriaus kreipimąsi dėl tremtinių iškeldinimo į tolimesnę koloniją, kur Bahá'u'lláh nebeturėtų daugiau jokių ryšių su įtakingais Turkijos ir Vakarų šalių sluoksniais.

Kada į Turkiją po vizito į Adrianopolį grįžo Turkijos užsienio reikalų ministras Fuad Paša, jo išpūdingas pranešimas apie Bahá'u'lláh nepaprastą reputaciją patvirtino Persijos ambasados pasiūlymų pagrįstumą. Šių nuomonių paveikta vyriausybė nutarė griežtai izoliuoti savo svečią. Vieną dieną anksti, be jokio įspėjimo Bahá'u'lláh namas buvo apsuptas kareivių, o tremtiniam buvo įsakyta pasiruošti išvykti nežinoma kryptimi.

Paskutine išvartymo vieta buvo parinktas niūrus miestas - tvirtovė Akka, įsikūręs prie paties Šventosios Žemės kraš-

to. Visoje imperijoje blogu klimatu ir daugelio ligų paplitimu pagarsėjęs miestas buvo baudžiamoji kolonija, Otomanų valstybės naudojama pavojingiems nusikaltėliams įkalinti, tikintis, kad jie ilgai čia neišvers. Į šį miestą Bahá'u'lláh atvyko 1868 m. Dvejus metus kartu su šeima, būriu savo pasekėjų, ištremtų kartu, Jis praleido tvirtovėje, kęsdamas kančias ir patyčias, o po to ir namų areštą netolimame vietos pirklio name. Ilgą laiką tremtinių šalinosi prietaringi vietiniai gyventojai, kuriems per pamokslus buvo sakoma, kad "Persų Dievas" yra visuomeninės tvarkos priešas, šventvagiškų ir amoralių idėjų skelbėjas. Keli mažos grupės nariai mirė dėl nepritekliaus ir baisių sąlygų, kurias jie čia rado.(76)

Dėl dvasininkijos ir civilinių priešų, kurių tikslas buvo nuslopinti Bahá'u'lláh religinę įtaką, spaudimo priverstinio izoliavimo vieta Šventojoje Žemėje retrospektyviai taps aštriausia ironija. Palestina, kurią trys didžiausios mono-teistinės religijos garbino kaip Dievo ir žmogaus pasaulių sąlyčio tašką, tuo metu, kaip ir per tūkstančius metų, buvo vienintelė žmonijos lūkesčių vieta. Dar prieš kelias savaites iki Bahá'u'lláh atvykstant Vokietijos protestantų templierių judėjimo pagrindiniai vadovai išplaukė iš Europos tam, kad Karmel Kalno papėdėje įkurtų koloniją, kuri sveikintų, jų manymu, greitai įvyksiantį Kristaus atėjimą. Ant pačių pasistatytų mažų namelių durų staktų, atgręžtų į įlankos pusę, kur buvo Akka kalėjimas su kaliniu Bahá'u'lláh, jie išpjaustė dar ir šiandien įskaitomus žodžius "*Der Herr ist nahe*" (Viešpats jau čia pat).(77)

Iš Akka kalėjimo Bahá'u'lláh tebetęsė asmeninių laiškų pasaulio valdovams diktavimą, kurį jis buvo pradėjęs Adrianopolyje. Keletas tokių laiškų skambėjo kaip įspėjimas apie Dievo teisingumą dėl valdovų nerūpestingumo ir blogo valdymo, įspėjimai, kurių dramatiškas išsipildymas sukėlė plačią Artimųjų Rytų gyventojų diskusiją. Pavyzdžiui, praėjus vos dviem mėnesiams nuo Bahá'u'lláh ir kitų tremtinių atvykimo į miestą-kalėjimą, Fuad Paša, Oto-

manų užsienio reikalų ministras, kuris pagreitino Bahá'u'lláh išvarymą, staiga buvo atleistas iš pareigų ir mirė Prancūzijoje nuo širdies smūgio. Po šio įvykio tapo žinomi kiti Bahá'u'lláh pranašavimai: apie greitą Ministro Pirminko Ali Paša atleidimą, Sultono nuvertimą ir mirtį, Turkijos teritorijų praradimą Europoje, apie krūvą kitų nelaimių, lipusių viena kitai ant kulnų.(78)

Laiške Napoleonui III dėl jo nenuoširdumo ir piktnaudžiavimo valdžia Bahá'u'lláh įspėjo: *“Tavo karalystė bus įstumta į sumaištį ir tavo imperija išslys iš tavo rankų - kaip bausmė už tai, ką pridarei ... Ar ne pasipūtimas tave išpuikino? Prisiekiu savo gyvenimu! Tai nebesitęs ...”*(79) Apie pražūtingą prancūzų-prūsų karą, o kartu ir Napoleono III nuvertimą, įvykusį praėjus vos metams po šio pareiškimo, XIX amžiaus prancūzų politinės istorijos tyrinėtojas Alistairas Hornis (Alistair Horne) rašė:

Istorija, matyt, nežino jokių labiau stulbinančių atvejų, kuriuos graikai vadino *peripateia*, siaubingą kritimą iš puiybės aukštumų. Tikrai nė viena tauta šiais laikais, kupina tokios akivaizdžios didybės ir turtinga materialių pasiekimų, dar nebuvo taip baisiai pažeminta per tokį trumpą laiką. (80)

Keletą mėnesių prieš netikėtai susiklosčiusius įvykius Europoje, kai Popiežiaus Valstybę užpuolė, o Romą aneksavo naujosios Italijos Karalystės jėgos, Bahá'u'lláh padarė pareiškimą, kuriuo kreipdamasis į Popiežių Pijų IX, ragino Poncifijų: *“Atiduok savo karalystę karaliams, pakilk iš savo buveinės ir veidą nukreipk į Karalystę ... Būk, koks buvo Viešpats tavo ... Iš tikrųjų atėjo derliaus nuėmimo diena, visi dalykai jau atskirti viens nuo kito. Jis išsaugojo tai, ką atrinko, teisybės induose, ir numetė į ugnį tai, kas jos nusipelnė...”*(81)

Ypač grasinančios yra ištraukos iš jo tuometinių raštų, kurios pranašauja tolesnius įvykius Vokietijoje: Prūsijos Karalių Vilhelmą I, kuris sąmoningai išprovokavo karą, sutriuškino Prancūzijos kariuomenę ir sukūrė naują

“Vokietijos imperiją”. Jis įspėjo:

O Reino krantai! Aš regėjau jus kraujuje paplūdusius, kadangi atpildo kardai buvo ištraukti prieš jus, ir jūsų eilė dar tik ateis. Ir mes jau girdim raudas Berlyno, nors šiandien jis didžiulėj dar šlovėj. (82)

Labai skirtingai skamba du Bahá'u'lláh pareiškimai, adresuoti karalienei Viktorijai (83) ir “Amerikos valdovams bei jos respublikų prezidentams”. Pirmasis giria Britanijos Imperiją kaip pionierę, panaikinusią vergovę, ir gerai įvertina atstovavimo pobūdžio vyriausybę. Antrasis, prasidedantis Dievo Dienos paskelbimu, baigiasi kvietimu, tikru mandatu, kokio nėra jokiuose kituose jo laiškuose: “*Sulipdykit, kas sudaužyta, teisingumo rankomis ir partrenkite engėją, kuris mosuoja jūsų Viešpaties, Prisakytojo, Visų Išmintingojo, įsakymų rimbu.*” (84)

RELIGIJA KAIP ŠVIESA IR TAMSA

Bahá'u'lláh griežčiausiai pasmerkė tuos barjerus, kuriuos istorijos bėgyje susiformavusi religija iškeldavo tarp žmonių ir Dievo Apreiškimų. Inspiruotos populiarių prietarų ir ištobulintos veltui švaistomo intelekto dogmos buvo nuolat priskiriamos Dieviškajam procesui, kurio ketinimas visais laikais buvo dvasinis ir moralinis. Visuomenės sąveikos įstatymai, atskleisti tam, kad būtų konsoliduojamas žmonių bendruomenės gyvenimas, buvo panaudojami kaip bazė kurti paslaptims doktrinoms ir praktikai, kurios, užuot tarnavusios žmonių labui, vėliau labai apsunkino jų gyvenimą. Netgi intelekto, pagrindinės žmonijos valdomos priemonės, naudojimas buvo tyčia varžomas - taip buvo galutinai nutrauktas dialogas, vyravęs tarp tikėjimo ir mokslo, nuo kurio priklauso civilizuotas gyvenimas.

Šių liūdnuų reiškinių rezultatas - apgailėtina religijos padėtis visame pasaulyje. Dar blogiau - religinės organiza-

cijos tapo svarbiausia priežastimi, sukėlusia pasaulio tautų neapykantą viena kitai ir tarpusavio karus: *“Religinis fanatizmas ir neapykanta”*, - įspėjo Bahá'u'lláh prieš šimtą metų, *“yra visą pasaulį ryjanti ugnis, kurios siautėjimo nieks negali užgesinti. Vien tik Dievo Rankos galia gali išlaisvinti žmoniją nuo šios pragaištingos nelaimės”*. (85)

Tie, kuriuos Dievas laikys atsakingais už šią tragediją, sako Bahá'u'lláh, bus žmonijos religiniai vadovai, visos istorijos metu manę kalbą Jo vardu. Jų pastangos padaryti Dievo Žodį savo žodžiu, Jo pasireiškimą naudoti asmeniui išaukštinimui buvo vienintelis didžiausias kliuvinys, prieš kurį grūmėsi civilizacijos pažanga. Siekdami savo tikslų, daugelis iš jų net nedvejodami pakeldavo ranką prieš Dievo Pasiuntinius, kai tik jie pasirodydavo:

Kiekvienam amžiuje religijų vadovai kliudydavo savo žmonėms pasiekti amžinojo išganymo krantus, kadangi valdžios vadeles laikė galinguose savo gniaužtuose. Kai kurie dėl aistros vadovauti, kiti dėl noro žinoti ir suprasti tapo žmonių praradimų priežastimi. Dėl pritarimo ar įtakos kiekvienas Dievo Pranašas išgerdavo aukos taurę... (86)

Kreipdamasis į viso pasaulio tikėjamų dvasininkiją, Bahá'u'lláh įspėjo apie atsakomybę, kurios jie istorijoje imdavosi visiškai nerūpestingai:

Kiekvienas jūs esate lyg šaltinis. Jeigu keičias jis, keičias ir iš jo ištekančios upokšniai. Bijokit Dievo ir būkit tarp dievobaimingųjų. Panašiai, kaip nusilpus žmogaus širdžiai, nusilpsta ir jo galūnės, būna ir su medžio šaknimis: jei jos pažeistos, pradės vysti medžio šakos, atžalos, lapai ir vaisiai. (87)

Visi šie Bahá'u'lláh pareiškimai, pasakyti tuomet, kai pasaulyje visur buvo įsigalėjusi ortodoksinė religijos valdžia, skelbė, kad ši valdžia, taip pat dvasininkijos kastos vaidmuo žmonijos istorijoje nebeturi daugiau jokios reikšmės: *“Dieviškųjų susiejime! Jūs jau nebeturėsite daugiau*

galios jokios... ”(88) Vienam, ypač kerštingam oponentui, musulmonų dvasininkui, Bahá'u'lláh pasakė: “Tu esi lyg paskutinis saulės atšvaito pėdsakas ant kalno viršūnės. Greit jis išblyks, nes taip įsakyta Dievo, viską Valdančiojo, Paties Aukščiausiojo. Tavo šlovė ir šlovė tų, kurie panašūs į tave, atimta...”(89)

Bahá'u'lláh pareiškimai buvo nukreipti ne į patį religinės veiklos organizavimą, bet į piktnaudžiavimą jos galioimis. Jo raštuose labai palankiai įvertintas ne tik didelis organizuotos religijos įnašas į civilizaciją, bet ir nauda, kurią pasaulis patyrė iš pasiaukojimo ir meilės žmonijai, būdingų visų tikėjimų šventikams bei religinei tvarkai:

Šie šventieji, ... pasipuošę tikromis pažinimo bei gero elgesio puošmenomis, yra iš tikrųjų lyg galva šio pasaulio, tarsi akys . . tautų..(90)

Taigi pripažinti pasekmes, ištikusias pasaulį dėl religinio impulso visuotinio iškraipymo, - yra iššūkis visiems žmonėms: tikintiems, netikintiems, dvasininkams ir pasauliečiams. Žmonijos nutolimas nuo Dievo per pastarąjį šimtmetį nutraukė pagrindinį ryšį žmonijos moralinėje gyvenimo struktūroje. Buvo nuvertinti racionalios sielos sugebėjimai, gyvybiškai būtini žmogiškųjų vertybių išsaugojimui:

Žmonių tikėjimo Dievu gyvybingumas gęsta visuose kraštuose, ir niekas be Jo veiksmingiausio vaisto to niekada nebeatstatys. Bedieviškumo korozija graužia žmonių visuomenės gyvybiškai svarbiausias dalis, tad kas, jei ne Jo galingojo Apreiškimo Eleksyras, gali atgaivinti ir nuplauti tą kūną?.... Vien tik Dievo Žodis gali tvirtinti esąs apdovano tas gebėjimu padaryti tokį didį ir toli siekiantį pokytį.(91)

PASAULINĖ TAIKA

Vėlesnių įvykių šviesoje to laikotarpio Bahá'u'lláh raštų įspėjimai bei pareiškimai sukelia didelį kartėlį:

Visų kraštų žmonių išrinkti atstovai! ... Žiūrėkit į pasaulį kaip į žmogaus kūną, kuris, kad ir vientisas bei tobulas sukurtas buvo, bet dėl įvairių priežasčių buvo užpultas sunkių ligų bei negandų. Ir nė vieną dieną jam nebuvo palengvėję, bet jo negalė vis didėję, nes gydė neišmanantys gydytojai, davę valią savo asmeniniams troškimams ...

Mes matome šiandien, kad valdovai yra taip apkvaite nuo išdidumo, jog jie jau nepastebi net savo privalumų, nebeatpažįsta Apreiškimo, tokio gluminančio ir šviečiančio, koks šis yra ... (92)

Šiandien stojo Diena, kai žinias savo skelbs Žemė. Ne-teisingumo darbininkai - jos našta, kad jūs galėtumėt suvokti tai... (93)

Visi žmonės buvo sutverti tam, kad plėtotų civilizaciją. Visagalis man liudininkas: elgtis kaip laukiniams žvėrim laukuose žmonėms nepridera. Dorybės, pritinkančios žmogui, yra jo išdidumas ir pakantumas, gailestis, užuojauta ir mielaširdingumas visoms tautoms bei giminėms žemėje. (94)

Šiame amžiuje naujas gyvenimas išjudina visas tautas žemėje, ir niekas dar neatskleidė to priežasties ar suvokė motyvą. Pagalvokit apie Vakarų tautas. Pažiūrėkit, kaip jos, besivaikydamos to, kas tuščia ir nereikšminga, paaukojo ir tebeaukoja nesuskaičiuojamas gyvybes, kad tai įsitvirtintų ir įsigalėtų. (95)

Visuose dalykuose nuosaikumas yra pageidautinas. Jei kas nors perteklių įgauna, pasirodo esąs blogio šaltinis. Keisti ir stulbinantys dalykai pasauly egzistuoja, tačiau jie yra paslėpti nuo žmogaus proto ir nuovokos. Jie gali pakeisti visą žemės atmosferą ir jų užkratas pasirodytų esąs mirtinas. (96)

Vėlesniuose raštuose, taip pat ir tuose, kurie buvo adre-

suoti visai žmonijai, Bahá'u'lláh ragino imtis veiksmų, kaip jis tai vadino, "Didžiajai Taikai" sukurti. Tai, kalbėjo Jis, palengvintų žmonijos kančias ir paklydimus, kurie, Jo nuomone, persekios žmoniją tol, kol pasaulio tautos nepriims Dievo Apreiškimo ir per jį nepasieks Pačios Didžiausios Taikos:

Turi ateiti toks laikas, kai surengti gausų, visus žmones atstovaujantį susirinkimą bus priversti žemės valdovai ir karaliai, kurie apsvarstę privalės rasti tokių priemonių ir būdų, kurie sukurtų pasaulio Didžiosios Taikos tarp žmonių pamatus. Tokia taika reikalauja, kad didžiosios jėgos nutartų vardan žemės tautų ramybės visiškai susitaikyti tarpusavyje. Jei koks nors karalius pakeltų ginklą prieš kitą karalių, visi vieningai turėtų sukilti ir sutrukdyti jam. Jei taip bus daroma, pasaulio tautoms nebereikės daugiau jokių ginkluočių, išskyrus saugumui užtikrinti savo karalystėse bei vidinei tvarkai palaikyti jų teritorijose ... Artėja jau diena, kai visos pasaulio tautos priims vieną visuotinę kalbą ir vieną bendrą raštą. Kai tai bus pasiekta, kad ir į kokią miestą žmogus bekeliautų, jis jausis tarsi įeinąs į savo namus ... Šiandien iš tikrųjų žmogus yra tas, kuris atsidavusiai tarnauja visai žmonijai.

... Ne tas turi didžiūotis, kurs myli savo kraštą, bet tik tas, kurs myli visą pasaulį. Žemė yra viena šalis, o žmonija - jos piliečiai. (97)

"NE SAVO NORU"

Savo laiške Persijos valdovui Nasirid Din Šachui Bahá'u'lláh susilaiko nuo priekaištų už įkalinimą Siyah-Chal ir neteisybes, patirtas dėl Šacho, tik kalba apie Dievo jam skirtą vaidmenį:

Aš buvau toks pat žmogus, kaip ir kiti, gulintis ant savo gulto, kol Visų Šlovingiausiojo dvelksmas padvelkė virš manęs ir suteikė man pažinimą viso to, kas buvo. Tai yra

ne iš manęs, bet iš To, kuris yra Visagalis ir Visažinis. Ir liepė Jis man prabilti tarp žemės ir dangaus, ir dėl to štai mane ištiko tai, kas verčia kiekvieno nuovokaus žmogaus ašaroms tekėti. Dabartinių žmonių mokslų aš nesimokiau, nei jų mokyklų nelankiau. Paklauskite apie tai mieste, kur gyvenau, ir jūs galutinai įsitikinsite, kad esu ne iš tų, kurie kalba netiesą. (98)

Bahá'u'lláh misija, kuriai Jis pašventė visą savo gyvenimą ir už kurią jis atidavė mylimo sūnaus gyvybę, (99) taip pat ir materialinius turtus, kuri sužalojo jo sveikatą, užtraukė įkalinimą, tremtį ir patyčias, nebuvo pradėta jo paties iniciatyva. “Ne savo noru”, sakė jis, Bahá'u'lláh ėmėsi tokio reikalo:

Pagalvokite, o žmonės, ar aš galėjau valdyti paskutiniąją Dievo Valią ir Ketinimą? ... Jei Dievo Tikėjimo visa lemtis būtų buvusi atiduota į mano rankas, aš niekada net ir akimirksniui nebūčiau sutikęs apsireikšti jums, nei būčiau leidęs nors vienam žodžiui ištrūkti iš mano lūpų. Dievas Pats iš tikrųjų tą liudija. (100)

Iki širdies gelmių atsidavęs Dievo kvietimui, Bahá'u'lláh visiškai neabejojo savo vaidmeniu, kurį Jis buvo pakviestas atlikti žmonijos istorijoje. Būdamas išsipildymo amžiaus Dievo Apsireiškimu, Jis yra praeities raštų pažadėtasis, “Tautų ištrokštasis”, “Šlovės Karalius”. Judėjams Jis yra “Angelų Viešpats”, krikščionims - Kristaus Sugrįžimas Tėvo Šlovėje, Islamo išpažinėjams - “Didysis Paskelbimas”, budistams - Maitrėja Buda, induistams - nauja inkarnacija, zoroastrams - “Šacho Bahrano” atėjimas. (101)

Kaip ir ankstesni Dievo Apsireiškimai, Bahá'u'lláh yra ir Dievo balsas, ir to balso žmogiškasis kanalas. “Kai aš, o mano Dieve, mąstau apie ryšį, siejantį mane su Tavimi, aš susijaudinęs skelbiu visiems sutvėrimams, kai aš svarstau apie save patį, suvokių esąs grubesnis už molį!” (102)

“Kai kurie iš jūsų,” skelbė Jis, “sakė: jis yra tas, kuris tvirtina esąs Dievas. O Dieve! Tai baisus šmeižtas. Aš

esu tik Dievo tarnas, tikįs Juo ir Jo ženklais ... Mano kalba, mano širdis ir mano vidinė bei išorinė esybė liudija, kad nėra kito Dievo, tik Jis, kad visa kita buvo sutverta Jo paliepimu, įgavo pavidalą veikiant Jo Valiai ... Aš esu tas, kuris skelbia pasauliui apie Dievo malonę, kuria per savo dosnumą Dievas apdovanojo mane. Jei tai būtų mano nusidėjimas, aš tikrai būčiau pirmasis nusidėjėlis...” (103)

Bahá'u'lláh raštuose panaudota daug metaforų, jomis bandoma išreikšti tą paradoksą, kuris glūdi Dievo Valios Apreiškimo fenomeno esmėje:

Aš esu karališkasis sakalas ant Visagalio rankos. Aš išskleidžiu kiekvieno sužeisto paukščio nukarusius sparnus ir paleidžiu jį skrydžiui. (104)

Tai tėra lapas, išjudintas Tavo Viešpaties, Visagalio, Visų Išgirtojo valios vėjo. Ar gali jis nejudėti, kai pučia šėstantys vėjai? Ne, prisiekiu Juo, kuris yra visų Vardų, Savybių Viešpats! Blaško Jis jį, kai tik panori ... (105)

DIEVO IR ŽMONIJOS SANDORA

1877 m. birželio mėnesį Bahá'u'lláh išėjo iš griežto režimo kalėjimo Akkoje ir persikėlė su šeima į “Mazra'ih”, nedidelę sodybą už kelių mylių į šiaurę nuo Akkos.(106) Kaip ne kartą buvo pranašaujama Jo pareiškimuose Turkijos vyriausybei, sultonas Abdul Asisas buvo nuverstas ir nužudytas rūmų perversmo metu, ir politinių pokyčių vėjai, pūtę visame pasaulyje, pagaliau pradėjo užauti ir Turkijos imperijos atokiose provincijose. Po neilgo, vos dviejus metus trukusio gyvenimo Mazra'ih Bahá'u'lláh persikėlė gyventi į Bahji, į didelius soduose paskendusius rūmus, kuriuos Jam ir padidėjusiai šeimai buvo išnuomojęs Jo sūnus ‘Abdu'l-Baha.(107) Čia buvo praleisti paskutiniai dvylika gyvenimo metų, kuriuos Jis atidavė kūrybai, rašydamas įvairiais dvasinio ir socialinio gyvenimo klausimais, priimdamas nenutrūkstamai pas Jįėjusius piligrimus, su dideliais vargais atkeliavusius į Šį miestą iš Persijos ir kitų

kraštų.

Visuose Artimuosiuose ir Vidurio Rytuose tarp Jo pasekėjų, priėmusių Jo žinią, pradėjo formotis tikinčiųjų bendruomenės branduolys. Bendruomenės gyvenimo vadovavimui Bahá'u'lláh sukūrė įstatymų ir institucijų sistemą, kuri turėjo įkūnyti Jo raštų principus praktinėje veikloje. (108) Pagrindinė vadovavimo valdžia buvo suteikta demokratiškai visos bendruomenės išrinktoms taryboms, nustatytos sąlygos, kurios turėjo užkirsti kelią galimybėi atsirasti šventikų elitui, apibrėžti svarbiausieji sprendimų priėmimo principai - konsultacijos ir grupinis nutarimas.

Šios sistemos šerdį sudarė tai, ką Bahá'u'lláh pavadino "Naująja Sandora" tarp Dievo ir žmonijos. Skiriamuoju bręstančios žmonijos bruožu buvo pažymėtas tas faktas, jog pirmą kartą per visą istoriją žmonių giminė sąmoningai, nors ir sunkiai, stengiasi suprasti savo vienovę ir Žemę kaip vieną tėvynę. Jei praregėjusios tautos pripažins dvasinę valdžią, paveldėtą iš šio amžiaus Dievo Apreiškimo mokymo, tai, sakė Bahá'u'lláh, jos savyje atras tokią moralinę galią, kurios jokios žmonių pastangos negalėtų sukurti. Šių santykių pasekmė - "naujos žmonių giminės" (109) atsiradimas. Ir tuomet prasidės pasaulinės civilizacijos kūrimo etapas. Bahájų bendruomenės misija - demonstruoti šios Sandoros efektyvumą gydant pasaulį nuo ligų, kurios suskaldė žmonių giminę.

Bahá'u'lláh mirė Bahji 1892 m. gegužės 29 d., eidamas 75-uosius metus. Tuo metu tikėjimas, kurio tiesa Jam buvo atskleista prieš keturiasdešimt metų Teherano "Juodosios duobės" tamsoje, sustiprėjo ir pradėjo plisti ne tik musulmonų kraštuose, kur jis gimė, bet ir po Ameriką, Europą, kitus pasaulio žemynus. Plintantis tikėjimas patvirtina tai, kas buvo numatyta Sandoroje tarp Dievo ir žmonijos. Bahájų Tikėjimas ir tikinčiųjų bendruomenė - vieninteliai iš nepriklausomų pasaulio religijų, kurie sėkmingai įveikė savo egzistavimo pirmojo šimtmečio išbandymą ir pasižymėjo vienybe, kurios nepalietė amžinasis skilimo ir skal-

dymosi maras. Toks patyrimas teikia įtikinamų įrodymų Bahá'u'lláh tvirtinimams, jog žmonija, nors ir labai skirtinga, gali išmokyti gyventi ir dirbti kaip viena tauta vienoje visuotinėje tėvynėje.

Likus dviem metams iki mirties, Bahá'u'lláh priėmė Bahjí vieną iš kelių Vakarų lankytojų, kuris vienintelis aprašė susitikimo išpūdžius. Tai buvo Edward Granville Browne, jaunas ir kylantis orientalistas iš Kembridžo universiteto. Jo dėmesį buvo patraukusi Báb'o ir Jo didvyriškų pasekėjų dramatiška istorija. Apie savo susitikimą su Bahá'u'lláh Browne rašė:

Nors aš beveik nesuvokiau, kur buvau vedamas ir su kuo turėsiu pasimatyti (jokios konkrečios informacijos man niekas nebuvo suteikęs), praėjo gal sekundė, gal dvi, kol su nuostabos ir baimės virpulių galutinai įsitikinau, jog kambarys nebuvo negyvenamas. Kampe, kur sofa rėmėsi į sieną, sėdėjo nuostabą keliantis ir garbios išvaizdos žmogus ... Veido, į kurį aš pažvelgiau, neužmiršiu niekada, nors jo aprašyti neįstengiu. Jo skvarbios akys, rodos, galėjo perskaityti visą žmogaus sielą, tankiuose antakiuose slypėjo galia ir valdingumas ... Nebeliko jokių abejonių, prieš ką aš stoviu, ir aš nusilenkiau tam, kuris buvo laikomas objektu tokio žmonių atsidavimo, kokio gali pavydėti karaliai ir veltui dūsauti imperatoriai! Švelnus ir orus balsas pakvietė mane atsisėsti ir tęsė:

Tebus pagarbintas Dievas, kad tu atsidūrei čia! .. Tu atvykai pamatyti kalinį ir tremtinį ... Mes trokštame t i k gero pasauliui ir laimės tautoms, jie gi mumyse mato kivirčių ir maištų kurstytojus, kuriuos verta suimti ir ištremti ... Visas tautas turi vienyti vienas tikėjimas, visi žmonės turi tapti broliais, meilės ir vienybės raiščiai turi stipriai sujungti visus žmonių vaikus, turi pasibaigti religiniai prieštaravimai, rasiniai skirtumai, ir kas čia blogo to siekti? ... O vis dėlto tai bus pasiekta, ir tada pasibaigs beprasmės kovos, kivirčiai, į praeitį nueis viską griauinantys karai, ir žemėje stos "Pati didžiausioji Taika. (110)

Teksto paaiškinimai

1. Bahá'u'lláh ("Dievo Šlovė") tikrasis vardas ir pavardė - Husainas Ali. Autoritetingiausias ir originalus kūrinys, kuriame aprašoma Báb'o ir Bahá'u'lláh misija - Šogi Efendi (Shoghi Effendi) knyga "Dievas Praeina šalia"; (God Passes BY) ji išleista Vilmete (JAV) Bahájų spaudos koncerno spaustuvėje 1987 m. Bibliografinių duomenų apie Bahá'u'lláh pateikta taip pat Hasano Baliuzi (Hasan Balyuzi) knygoje "Bahá'u'lláh Šlovės Karalius", Džordžo Ronaldo (George Ronald) išleistoje Oksforde 1980 m. Bahá'u'lláh raštų apžvalgai skirta Adibo Taherzadeho (Adib Taherzadeh) knygoje "Bahá'u'lláh Apreiškimas" (The Revelation of Bahá'u'lláh) (jos 4-is tomas išleido Džordžas Ronaldas Oksforde 1975 m.).

2. "Britanikos Metų Knyga" (1988 m.) nurodo, jog nepaisant to fakto, kad bahájų bendruomenę sudaro tik apie penki milijonai narių, šis Tikėjimas geografiniu požiūriu yra labiausiai paplitusi religija pasaulyje (po krikščionybės). 1988 m. pasaulyje veikė 155 bahájų Tautinės Asamblėjos - visuose nepriklausomose valstybėse ir pagrindinėse pasaulio teritorijose, dar 17.000 Vietinių Asamblėjų veikė vietiniu mastu. Apskaičiuota, kad Tikėjimo išpažinėjai yra 2.112 tautų ir genčių atstovai.

3. Arnoldas Toinbi (Arnold Toynbee) "Istorijos studijos" (A Study of History), 8 tomas, 117 psl. (išleista Oksforde 1934 m.)

4. Báb'as ("Vartai") gimė Širaze 1819 m. spalio 20 d.; tikrasis vardas ir pavardė - Sijidas Ali Mahometas (Siyyid 'Ali-Muhammad).

5. Ištraukose iš Báb'o raštų kalbama apie "To, Kurį Apreikš Dievas" pasirodymą, remiantis paslaptiniais terminais 'Devintieji metai' ir 'Devynioliktieji metai' (apytikriai 1852 m. ir 1861 m.); šis laiko apskaičiavimas atliktas pagal mėnulio metų kalendorių; skaičiavimo išeities taškas - 1844 m., Báb'o paskelbimo apie savo misiją data. Keletą kartų Báb'as yra nurodęs savo pasekėjams, kad jie patys po kurio laiko sugebės atpažinti ir pradės tarnauti

‘Tam, Kurį Apreikš Dievas’.

6. Báb'o misija buvo skelbiama mečetėse ir viešose vietose; tai darė gausybė Báb'o pasekėjų, iš kurių daugelis buvo jauni seminaristai. Musulmonų dvasininkai į tai atsakė žiauriu susidorojimu. Gaila, kad visi šie įvykiai sutapo su politine krize, kilusia mirus Mahometui Šachui ir prasi-dėjus kovai dėl sosto paveldėjimo. Būtent tuo metu į Báb'o garbintojus-entuziastus ir buvo atsukti besivaržančios poli-tinės grupuotės, kuri dangstėsi berniuko - karaliaus Nasirid Din Šach vardu, karališkosios gvardijos ginklai. Báb'o pa-sekėjai, remdamiesi musulmonų religijos kanonais, tikėjo, kad jie turi moralinę teisę gintis, todėl jie užsibarikaduodavo slėptuvėse ir tokiu būdu atlaikydavo ilgas apgultis, dažnai pasibaigdavusias kraujo praliejimu. Kai pagaliau besigi-nantieji buvo įveikti ir išžudyti, o Báb'ui viešai įvykdyta mirties bausmė, du pasimetę jaunuoliai kartą vieškelyje sustabdė Šachą ir nesitaikydami į jį iššovė. Tai buvo vi-siškai neparuoštas pasikėsinimas. Tačiau to incidento pa-kako, kad būtų pradėta pateisinti pačias žiauriausias Báb'o pasekėjų skerdynes, prasidėjusias tuoj po minėto įvykio ir iššaukusias Vakarų šalių protestus. Apie tų laikų įvykius skaitykite V. Hatčerio ir D. Martino knygoje “Bahá'jų Tikėjimas: gimsta nauja pasaulinė religija”, (W. Hatcher and D. Martin, *The Bahá'i Faith: The Emerging Global Religion*) 6-32 p., (išleista San Franciske 1985, leidėjai - Harperis ir Rau).

7. Apie tuos laikus skaitykite jau minėtoje knygoje “Dievas praeina šalia” (*God Passes By*) (I-V skyriai). Va- karų šalių visuomenė ypač pradėjo domėtis Báb'o veikla, pasirodžius Džozefo Arturo Komte (Joseph Arthur Comte de Gobineau) knygai “Centrinės Azijos šalių religijos ir filosofijos”, (*Les religions et les philosophies dans l'Asie centrale*) kuri buvo išspausdinta Paryžiuje 1865 m.; leidėjas - Didleris (Paris: Didier).

8. Bahá'u'lláh ‘Laiškas Vilko Sūnui’, (*Epištle to the Son of the Wolf*) išleistas Vilmete 1979 m. 2021p., leidėjas - Bahá'jų spaudos koncernas.

9. Apie tai, ką jie matė ir girdėjo, galima perskaityti kai kurių Vakarų šalių diplomatų ir karinių stebėtojų užrašytuose pasakojimuose. Kai kurie jų oficialūs protestai buvo užregistruoti Persijos valdžios organuose. Žr. Mudžano Momeno knygą 'Bábai ir Bahá'jų religija (Moojan Momen, The Babi and Baha'i Religions) 1844-1944 m. (išleista Oksfride 1981 m. leidėjas-Džordžas Ronaldas).

10. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 21. p.

11. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 22. p.

12. Suprantama, tai buvo todėl, jog Persijoje vyravo didelis įtarumas dėl Britanijos ir Rusijos ketinimų, nes abi šalys ne kartą praeityje kišdavosi į Persijos vidaus reikalus.

13. Šios problemos centre buvo vienas jaunas persas, Mirza Jaja, (Mirza Yahya) jaunesnysis Bahá'u'lláh netikras brolis. Jis dar buvo jaunuolis, kai Bahá'u'lláh nurodymu buvo paskirtas bábų bendruomenės lyderiu - tuo metu, kai buvo laukiama ateinant 'To, Kurį Apreišk Dievas'. Vėliau, veikiamas buvusio musulmonų teologo Sijido Mohameto Isfahani (Siyyid Muhammad Isfahani) įtakos, Jaja pamažu nutolo nuo savo brolio. Tačiau, užuot savo pažiūras dėstęs atvirai, jis pradėjo lieti savo pagiežą ir agitavo kitus: visa tai labai neigiamai paveikė tremtinių ir taip jau blogą nuotaiką. Jaja taip pat nepripažino Bahá'u'lláh misijos ir nevaidino jokio teigiamo vaidmens vystant bahájų Tikėjimą po Bahá'u'lláh misijos paskelbimo.

14. Bahá'u'lláh 'Tikrumo knyga' (Kitab-i-Iqan) (išleista Vilmete, leidėjas - Bahájų spaudos koncernas, 251 p.).

15. Bahá'u'lláh 'Slėpiningi Bahá'u'lláh žodžiai' (išleista Vilmete, Bahájų spaudos koncerne 1985 m.); arabiškame tekste skaitykite 3-4 psl., 12 psl., 6psl. Išskyrus tuos atvejus, kurie aiškūs kontekste, angliškas žodis 'man' verčiamas 'žmonija'.

16. 'Tikrumo knyga', (Kitab-i-Iqan) 3 - 4 psl., 195-200 psl.

17. Citata iš knygos 'Dievas praeina šalia', (God Passes By) 137psl.

18. Princo Zaymul Abidin Khan (Prince Zaynu'l-Abidin Khan) citata iš knygos 'Dievas praeina šalia', (God Passes By) 133 psl.

19. Žiūrėkite išnašą Nr.68.

20. 'Dievas praeina šalia', (God Passes By) 133 p. Nuo 1863 m. žodis 'Bahájai' vis dažniau pakeisdavo žodį 'Bábiai', kadangi norėta tiksliau apibrėžti naują tikėjimą ir tą faktą, jog pasaulyje atsirado visiškai nauja religija.

21. Citata iš Šogi Efendi knygos 'Dieviškojo teisingumo atėjimas', (The Advent of Divine Justice) 77 p. (išleista Vilmete 1984 m., Bahájų spaudos koncernas).

22. 'Suvokimai iš Bahá'u'lláh raštų' (Gleaning from the Writings of Bahá'u'lláh) (išleista Vilmete 1983 m., Bahájų spaudos koncerne, 10-11 p.)

23. Ten pat, 197 p.

24. Ten pat, 336 p.

25. Ten pat, 8 p.

26. Ten pat, 8 p.

27. Tai 'Abdu'l Baha žodžiai, cituojami J.E. Esslemonto (J.E. Esslemont) knygoje 'Bahá'u'lláh ir naujoji era' (Bahá'u'lláh and the New Era) (išleista Vilmete 1987 m., Bahájų Spaudos koncernas, 170 p.). Šie sakiniai sutinkami ir knygoje "Bahá'u'lláh 'Lentelės', atskleistos po Kitab-i-Aqdas" (Tablets of Baha'u'llah revealed after the Kitab-i-Aqdas)(Haifa, Bahájų pasaulinis centras, 1982m., 22-23 p.)

28. Šie įvykiai aprašyti knygoje 'Dievas praeina šalia', (God Passes By) 127-157p.

29. 'Suvokimai', (Gleanings) .4-5 p.

30. 'Tikrumo knyga', (Kitab-i-Iqan) 98 p.

31. Ten pat, 99 p.

32. Ten pat, 99-100 p.

33. Ten pat, 103-104 p.

34. 'Suvokimai', (Gleanings) 59 p.

35. Ten pat, 66-67 p.

36. Ten pat, 65-66 p.

37. Citata iš 'Atėjimas', (Advent of Divine Justice) 79 p.

38. 'Suvokimai', (Gleanings) 136 p.
39. Ten pat, 80 p.
40. Ten pat, 164 p.
41. Ten pat, 329 p.
42. Detalesnį šios temos nagrinėjimą rasite Abdul Bahá knygoje 'Atsakymai į keletą klausimų' (Some Answered Questions) (išleista Vilmete 1970 m. Bahájų spaudos koncerne, 163-201 p.).
43. Tai Jėzaus žodžiai: 'Kam manęs klausi apie gerą? Vienas tėra Gerasis. O jei nori įeiti į gyvenimą, laikykitės įsakymų' (Evangeliija pagal Matą, 19:17). 'Aš ir Tėvas esame viena' (Evangeliija pagal Joną, 10:30).
44. 'Suvokimai' (Gleanings) 177-179 p.
45. Ten pat, 54-55 p.
46. Ten pat, 56 p.
47. 'Naujasis testamentas': Evangeliija pagal Joną, 1:10.
48. 'Suvokimai', (Gleanings) 141-142 p.
49. Šogi Efendi 'Pasaulinė Bahá'u'lláh tvarka: rinktiniai laišakai' (Shoghi Effendi, World Order of Baha'u'llah: Selected Letters) išleista Vilmete, Bahájų spaudos koncernas, 1982 m., 117 p.
50. 'Suvokimai', (Gleanings) psl.74. Bahájų raštuose žodis 'Adomas' vartojimas simboline prasme ir dvejoja reikšmė: pirmoji reikšmė - žmonijos giminės atsiradimo simbolis, antroji - pirmojo Dievo Apsireiškimo simbolis.
51. Ten pat, 213 p.
52. Ten pat, 151 p.
53. Žr. Bahá'u'lláh kūrinis 'Septyni slėniai' ir 'Keturi slėniai' (Seven Valleys and Four Valleys) (išleista Vilmete, Bahájų spaudos koncernas, 1986 m., 6-7 p.). Skaitykite sakinį, 'Taip, nors išmintingam žmogui yra gėda ieškoti Viespačių Viešpaties dulkėse, vis dėlto tai pranašauja didelį užsidegimą'.
54. 'Pasaulinė tvarka', (World Order) 116 p.
55. 'Septyni slėniai', (Seven Valleys) 1-2 p.
56. 'Suvokimai', (Gleanings) 214 p.
57. Ten pat, 286 p.

58. Ten pat, 4-5 p.
59. 'Naujasis testamentas': Evangelija pagal Joną, 10:16.
60. Plačiau apie Bahá'u'lláh mokymą dėl žmonijos giminės brendimo skaitykite 'Pasaulinė tvarka', 162-163, 202 p.
61. 'Suvokimai', (Gleanings) 217 p.
62. 'Lentelės', (Tablets of Baha'u'llah) 164 p.
63. 'Suvokimai', (Gleanings) 95 p.
64. 'Lentelės', (Tablets of Baha'u'llah) 164 p.
65. 'Suvokimai', (Gleanings) 6-7 p.
66. 'Lentelės', (Tablets of Baha'u'llah) 66-67 p.
67. 'Moterys'. Straipsnių rinkinys, (išleistas Toronte 1986 m., leidėjas - Bahájų spaudos koncernas, 26 p.).
68. Konstantinopolio centrinės valdžios organai, veikiami sudėtingai susipynusių nepaprastų aplinkybių, pradėjo simpatizuoti Bahá'u'lláh ir nepasidavė Persijos vyriausybės spaudimui. Bagdado gubernatorius Namikas Paša (Namiq Pasha) parašė entuziastingą laišką į sostinę, kuriame palankiai aprašė Persijos tremtinio būdą, asmenybę ir jos įtaką. Kitas jo laiškas sultonui Abdul Azizui (Sultan 'Abdu'l-'Aziz) pasirodė labai įdomus ir tuo požiūriu, jog jis, nors ir būdamas sunitų religijos kalifas, laikė save slaptu naujos religijos tiesų ieškotoju. Taip pat svarbus buvo ir kitas momentas - jo pirmojo ministro Ali Paša ('Ali Pasha) reakcija. Ministras, nemažai pažengęs persų kalbos ir literatūros studijose, (būsimasis Turkijos valdžios organų pervarkytojas), tremtinį Bahá'u'lláh laikė labai simpatingu žmogumi. Be jokios abejonės, būtent simpatija bei susidomėjimas Bahá'u'lláh privertė Turkijos vyriausybę pakviesti Bahá'u'lláh į sostinę ir neišsiųsti jo į dar nuošalesnę vietovę, neišduoti jo Persijos valdžios organams, kurie to primygtinai reikalavo.
69. Pilną Austrijos ambasadoriaus Konto Prokešo-Osteno (Count von Prokesch-Osten) laiško Komtui Gobine (Comte de Gobineau), išsiųsto 1886 m., sausio 10 d., tekstą galima perskaityti knygoje 'Babių ir Bahájų religijos',

186-187 p.

70. 'Apsireiškimas', (Revelation of Baha'u'llah) 2 tomas, 399 p.

71. 'Laiškai', (Tablets of Baha'u'llah) 13 p.

72. 'Suvokimai', (Gleanings) 210-212 p.

73. Ten pat, 251-252 p.

74. Ten pat, 252 p.

75. Apie šiuos įvykius skaitykite 'Apsireiškimas', (Revelation of Baha'u'llah) 4 tomas, ypač 296, 331 puslapius.

76. Apie tai skaitykite knygoje 'Kai praeina Dievas', (God passes By) 180-189 p.

77. Devyniolikto amžiaus penktajame dešimtmetyje du vokiečių religiniai vadovai - Kristofas Hofmanas ir Georgas Davidas Hardegas (Christoph Hoffman ir Georg David Hardegg) - bendradarbiavo kuriant 'Templerių visuomenę'. Tai buvo bandymas įsteigti Šventojoje Žemėje tikinčiųjų koloniją ar kolonijas, kurios paruoštų kelią Kristaus grįžimui. Išvykusi iš Vokietijos 1868 m. rugpjūčio 6 d. pirmoji steigėjų grupė atvyko į Haifą 1968 m. spalio 30 d., praėjus dviem mėnesiams nuo Bahá'u'lláh atvykimo į Haifą.

78. Apie nelaimes, kurios ištiko Turkijos kraštus Europoje per Turkijos-Rusijos karą 1877-1878 m., skaitykite knygos 'Šlovės karalius' (Baha'u'llah: King of Glory) 3-jame priede, 460-462p.

79. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 51 p.

80. Alistaras Hornis (Alistair Horne) 'Paryžiaus kritimas' (Londonas, Makmilanas, 1965 m., 34 p.).

81. Citata iš Šogi Efendi (Shoghi Effendi) knygos 'Pažadėtoji diena atėjo' (The Promised Day is Come) (išleista Vilmete, Bahá'ų spaudos koncernas, 1980 m., 32-33 psl.).

82. Citata iš 'Pažadėtoji diena', (The Promised Day is Come) 37 p.

83. Citata iš 'Pažadėtoji diena', (The Promised Day is Come) 35 p.

84. Citata iš Šogi Efendi knygos 'Tikėjimo citadelė: (Citadel of Faith), žinios Amerikai (Messages to America)

1947-1957 m (išleista Vilmete, Bahájų spaudos koncernas, 1980 m. 18-19 p).

85. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 14 p.

86. 'Paliudijimai', (Kitab-i-Iqan) 15 p.

87. Citata iš 'Pažadėtoji diena', (The Promised Day is Come) 83 p.

88. Ten pat, 81 p.

89. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 99 p.

90. Citata iš 'Pažadėtoji diena', (The Promised Day is Come) 110-111 p.

91. 'Suvokimai', (Gleanings) 200 p.

92. Ten pat, 254-255 p.

93. Ten pat, 40 p.

94. Ten pat, 215 p.

95. Ten pat, 196 p.

96. 'Laiškas', (Tablets of Baha'u'llah) 69 p.

97. Ten pat, 165-167 p.

98. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 11 p.

Frazė 'Ne savo noru' sutinkama tame pačiame paragrafe, tuoj po aukščiau cituotos ištraukos žodžių.

99. Bahá'u'lláh sūnus, Mirza Mihdi, dvidešimt dviejų metų jaunuolis, mirė 1870 m. dėl atsitiktinio nugriuvimo - tai atsitiko dėl blogų Bahá'u'lláh šeimos gyvenimo sąlygų kalėjime.

100. 'Suvokimai', (Gleanings) 91 p.

101. 'Dievas praeina šalia', (God Passes By) 94 p.

102. 'Pasaulio tvarka', (World Order of Baha'u'llah) 94-96 p.

103. 'Suvokimai', (Gleanings) 228 p.

104. 'Laiškai', (Tablets of Baha'u'llah) 169 p.

105. 'Laiškas', (Epistle to the Son of the Wolf) 11-12 p.

106. Nors sultono Abdul Azizo (Sultan 'Abdu'l-Aziz') įsakymas dėl ištrėmimo niekada nebuvo formaliai atšauktas, atsakingi politiniai valdžios organai jį laikė neturinčiu galios, negaliojančiu. Tačiau jie nurodė, jog Bahá'u'lláh gali apsigyventi, jei to panorės, už miesto sienų.

107. Rūmai, kuriuos pastatė Akkoje gyvenantis krikš-

čionis arabų pirklys, buvo tušti, nes buvo palikti tuoj po to, kai pradėjo plisti maro epidemija. Rūmus kurį laiką Bahá'u'lláh nuomuoja, tačiau, praėjus keliems metams po jo mirties, juos nupirko bahájų bendruomenė. Bahá'u'lláh kapas yra šventovėje, pastatytoje Bahji sodų viduryje; tai pagrindinė viso pasaulio bahájų piligrimų susirinkimo vieta.

108. Apie šio mokymo tiesas skaitykite 'Pasaulio tvarka' (World Order of Baha'u'llah)(143-157 psl.) ir visą Šogi Efendi (Shoghi Effendi) knygą 'Bahájų administracinių organų veiklos principai' (Principles of Baha'i Administration) (išleista Londone 1973 m., leidėjas - Bahájų spaudos koncernas). Anotacinės knygos 'Kitab-i-Aqdas' (Pati šventčiausioji knyga) vertimas į anglų kalbą ir spausdinimas sutaps su Bahá'u'lláh mirties 100-ųjų metinių minėjimu 1992 m.

109. 'Atėjimas', (Advent of Divine Justice) 16 p.

110. Edvardas Braunas (Edward G. Browne) 'Keliautojo pasakojimas' (A Traveller's Narrative) (išleista Niujorke, leidėjas - Bahájų spaudos koncernas, 1930 m., 39-40 p.

SL 1445. 1996. 03. 01. 4,25 sp. l. Tiražas 1000 egz. Užsakymo Nr. 378. Leidėjas UAB "Bahájų leidyba", Smieties pylimo 3-34, 5800 Klaipėda. Spausdino UAB "Ukmergės spaustuvė", Vasario 16-osios 31, 4120 Ukmergė. Kaina sutartinė.